mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1975 METAI

BALANDŽIO MĖN. 26 D. / APRIL 26, 1975

PART TWO — Nr. 98 (17)

Šiame numery

Neturėtume sirgti mažavertiškumo liga.
Kai Šimučio jau nėra, o jo labai reikia
Meno pavasaris Washingtone.
Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai.
Kalba "Gulago salyno" liudininkai.
Ir kūrybingam jaunimui vietos kiek nori.
Žmonės ir temos Lituanistikos instituto suvažiavime.

Kertinė paraštė

MAŽAVERTIŠKUMO LIGA NETURĖTUME SIRGTI

Dr. Jono Puzino žodis Chicagos Jaunimo centro kavinės kultūrinėje vakaronėje š. m. balandžio mėn. 18 d.

Kun. Algimanto Kezio iniciatyva ir pastangomis Lietuvių foto archyvas, padedamas rinktinio būrelio bendradarbių, ėmėsi vykdyti didelės apimties reikšmingą projektą — leisti gausiai iliustruotą lietuvių išeivijos etninę enciklopediją. Tos enciklopedijos tikslas — iškelti lietuvių įnašą Jungtinių Amerikos Valstybių visokeriopai pažangai. Tas projektas pasidarė ypačiai aktualus ryšium su Jungtinių Amerikos Valstybių dviejų šimtų metų sukaktimi, kuri bus iškilmingai minima kitais metais. Iš pirmos pažiūros atrodo, kad tas mūsų įnašas nėra didelis , ypačiai, jei mes palyginsime kitų etninių grupių duoklę Amerikos kultūrai (mokslui, menui, literatūrai), ūkiui (verslai, finansai, pramonė, prekyba, komunikacija) ir t.t. Nesame mes davę Amerikai valstybės vyrų, senatorių, kongresmanų (išskyrus atskiras valstijas), dar nesame davę pasaulinio masto mokslo, meno, muzikos, literatūros vyrų, pramonės magnatų ir kitokių įžymybių. Galime pasigirti Metropolitano operos solistais, vienu kitu aktorium, būriu iškilių sportininkų ir t.t. Tačiau, geriau įsižiūrėję, pamatysime, kad ir lietuvių įnašas nėra jau toks menkas bendrajame Amerikos gyvenime. Valstybės gyvenimas, ypačiai didžiųjų valstybių, gali būti prilygintas sudėtingam mechanizmui, kur ir maži ratukai suka didžiulį gyvenimo ratą, kur kiekviena, kad ir mažiausia mechanizmo dalelė įsijungia į didįjį kultūros, civilizacijos ir visokeriopos pažangos vyksmą. Juk kiek lietuviai savo darbu yra prisidėję prie Amerikos pramonės ūgio, kiek dabar prisidedama prie erdvių tyrinėjimo, kiek daug lietuvių intelektualinių pajėgų yra įsitraukę į mokslo bei mokymo darbą. Mes galime didžiuotis ir aukštu lietuvių moraliniu lygiu. Jei Amerika turėtų tokių ateivių daugumą, krašte būtų lengviau susidoroti su teise ir tvarka. Tad lietuviai, kad ir sudarydami mažą margaspalvių Amerikos gyventojų dalelę, neturėtų sirgti mažavertiškumo liga. Ir mūsų kuklus įnašas, atitinkamai išryškintas, susilauks reikiamo įvertinimo amerikiečių tarpe.

Todėl reikia sveikinti kunigo Kezio iniciatyvą ir visais būdais bei priemonėmis paremti pradėtą darbą.

Po šių įvadinių pastabų, leiskite labai trumpai supažindinti su jau dabar atliekamu darbu. Čia tepriminsiu, kas jau yra darbo eigoje. Tuo tarpu suplanuoti 6 tokio informacinio pobūdžio leidiniai, kurie pirmiausia bus išspausdinti lietuviškai, o po to jau pritaikyti amerikiečių skaitytojui ir paruošti angliškai. Štai tie darbai: 1. Šv. Kazimiero kapinių albumas, 2. Prof. Juozo Žilevičiaus "Amerikos lietuvių muzika, teatras ir baletas", 3. Kun. Stasys Yla jau yra parašęs knygą "Lietuvių šeimos tradicijos", 4. Alina Skrupskelienė redaguoja informacinę lietuvių išeivijos literatūros chrestomatiją. 5. Vladas Būtėnas ir kun. Algimantas Kezys ruošia veikalą apie "Pensilvanijos Lietuvą", 6. Planuojamas leidinys apie "Lietuvių švietimą Amerikoje".

Mano manymu, tą seriją, jei susirastų lėšų ir žmonių, kurie galėtų paruošti atskirus darbus, būtų galima papildyti dar bent keliais leidiniais. Temos galėtų būti maždaug šios: 1 Amerikos lietuvių periodinė spauda ir knygų leidyba; 2. Amerikos lietuviai ir Lietuva, arba Amerikos lietuviai kovoje dėl Lietuvos laisvės; 3 Lietuvių išeivijos atgarsis į didžiuosius Amerikos ir Lietuvos įvykius. 4. Organizacinis Amerikos lietuvių gyvenimas; 5. Lietuvių mokslininkų įnašas; 6. JAV LB; 7. Atskirų didžiųjų lietuvių kolonijų apžvalgos, pvz.: Chicagos, Philadepphijos, New Yorko, Clevelando, Detroito, Bostono ir kt. Kol dar visa nesunyko, sparčiai turi būti renkama iliustracinė medžiaga. Tai tik viena kita sugestija. Tikimės, kad šioje, o jei reikės, ir dar vienoje vakaronėje, atsiras ir daugiau apsvartytinų klausimų, pvz. etninio mūsų dailininkų įnašo sukaupimas vienname leidinyje ir kt.

KAI ŠIMUČIO JAU NĖRA, O JO LABAI REIKIA

Didžiųjų žmonių vardai istorijos slinktyje dažnai pasidaro vienos ar kitos jų gyventos epochos sinonimai. Pavyzdžiui, Michelangelo vardas žmonijos kelyje visada spindės kaip aukščiausiai iškelta Renesanso amžiaus vėliava, o dr. Jono Basanavičiaus vardas mums lietuviams visada bus lyg lietuvių tautos atgimimo emblema. Tarp šių didžiųjų žmonių ir jų gyvento amžiaus neretai susidaro toks tamprus ryšys, kad nėra taip lengva pasakyti, ar pats gyvenamasis laikas juos tokius suformavo, ar jie patys savo galinga dvasia brėžė gyventos epochos bruožus.

Leonardas Šimutis (1892. XI. 6 — 1975. IV. 17) Portretas tapytas Adomo Varno

Lietuviškoje išeivijoje vienas iš tokių istorinių didžiadvasių žmonių buvo Leonardas Šimutis, miręs Chicagoje š. m. balandžio 17 d. Jeigu paimsime lietuviškosios išeivijos šiame krašte istoriją nuo Pirmojo pasaulinio karo metų iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos ir pokario dešimtmečių ir ieškosime joje vietos Leonardui Šimučiui, tai tik ką minėtų dviejų pavyzdžių ir Šimučio analogija būtų kone ta pati: kiek Šimutis kūrė šio laikotarpio lietuvių išeivijos istoriją, tiek pati istorija yra didžia dalimi Šimutis.

Iš tikrųjų jo veiklos išeivijoje laikotarpis buvo be galo lemtingas ir džiaugsmingais, ir nelaimingais lūžtviniais įvykiais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas, vėl jos praradimas ir kova už jos grąžinimą tautai. Visais tais atvejais šio krašto lietuvių, ypač jos katalikiškosios daugumos, poziciją ne kartą lėmė Šimučio laikysena ir jo smaigstomų gairių kryptis.

Tačiau Leonardui Šimučiui veiklos gairių smaigstymas nereiškė kokių nors diktatoriškų užmačių, netolerancijos ir savo valios primetimo kitiems. Tai buvo tik demokratiškuos santykiuos su žmonėmis nuoširdus ir savu pavyzdžiu paremtas jų įtikinimas, kad toks veiklos būdas ir tokia dabarties darbų ir veiklos kryptis yra tiksliausia ir naudingiausia tiek išeivijos, tiek visos tautos gyvybingai ir šviesiai ateičiai.

Ir šioje savo veikloje Leonardas Šimutis nebuvo grubus žodžio demagogas, kuriam visos priemonės yra geros savam tikslui pasiekti ir oponentui sunaikinti. O tokio savitarpinio purvais drabstymosi buvo kupina visa prieššimutinė mūsų išeivijos epocha, tiesiog neperšokamu grioviu perskyrusi lietuvių išeiviją Amerikoje į "bažnytinius" ir "nebažnytinius". Leonardas Šimutis čia buvo vienas iš tų retų, bet vienas iš pagrindinių senosios išeivijos jau čia išsimokslinusių šviesuolių, atnešusių čionykštėn lietuvių išeivijon, vieton fanatiškai tamsuoliškų, jau kultūringų žmonių tarpusavio santykius.

Tai dar nereiškia, kad Šimutis savo krikščioniškai demokratiškus principus, reikalui esant, būtų kaitaliojęs bespalvių kompromisų labui. Beveik paradoksiškai kalbant, Šimučiui ir kompromisai turėjo būt principingi. Jis stengėsi savo oponentų ir kitų principus ne paversti pelenais, bet tik juos įjungti į bendrąją lietuvių veiklą lietuvių tautos labui. Todėl vargu ar be Leonardo Šimučio angažavimosi ir be jo lemiančio autoriteto būtų buvę taip įspūdingai ir vaisingai apjungtos visos demokratinės išeivijos lietuvių grupės sovietinės okupacijos akivaizdoje dirbti bendrą darbą Lietuvos išlaisvinimui.

O ką jau bekalbėti apie Leonardo Šimučio indėlį išeivijos katalikiškosios visuomenės formavime. Galime drąsiai sakyti: kokią rolę šioje plotmėje suvaidino prof. Pranas Dovydaitis Lietuvoje, tokią pat atliko čia Amerikoje Leonardas Šimutis. Net ir tam tikras abiejų veiklos kontekstas ir priežastinės šaknys buvo gana panašios. Juk iki prof. Prano Dovydaičio Lietuvoje, rusiškųjų universitetų įtakoje, buvo jau beįsigalinti mada, kad religija tebėra atsilikimo ženklas ir kad inteligentui yra gėda rodytis tikinčiuoju. Prof. Pranui Dovydaičiui reikėjo savo ir kitų pasaulinio garso šviesuolių bei naujos, katalikiškos inteligentų kartos įsisiugdymo pavyzdžiu tą atneštinį mitą sugriauti. Ir jisai tai puikiai atliko, vieton ateistinio mito atskleisdamas tikinčio kataliko šviesuolio realybę.

Ateizmo sėkla buvo gerokai šaknis įleidusi ir anoje senojoje lietuvių išeivijoje Amerikoje. Atvažiavusiems į svetimą kraštą dar naivokiems liaudies žmonėms kiekvieno raštingojo žodis darė įspūdį, o mokyto vardu skelbiama mintis atrodė jau tikra mokslo viršūnė. Kalbančių lūpomis ir rašančių plunksnomis ir čia buvo skleidžiamas mitas, kad katalikas tegali būti tik tamsuolis. Trūkstant pradžioje pasauliečių katalikų inteligentų, prieš kunigus ir aplamai tikinčiuosius nukreiptoji akcija savo antireliginiu poveikiu išeivijos masėse buvo gana sėkminga.

Šiam potvyniui užtvenkti katalikiškai lietuvių išeivijai reikėjo inteligentiškų, kilnių ir įtakingų asmenybių pačių pasauliečių tarpe. Ir štai išeivijoje atsiranda Leonardas Šimutis, kuriam niekas iš oponentų negalėjo į akis meluoti ir pravardžiuoti tamsuoliu universitetiniuos moksluos išprususį, šviesų, autoritetingą visuomenininką, redaktorių, bet ir giliai tikintį, religingą žmogų. Pirmose eilėse stovinčio kataliko Šimučio pavyzdys daug kam čia darė įtakos, tiesiog atidarė akis.

Dabar ir įvairiais atvejais ateityje, kada tik bus kalbama ar rašoma apie Leonardą Šimutį, be abejo, bus išvardinama didelė virtinė jo atliktų darbų, eitų pareigų, skaidraus protingumo, takto ir aukos pavyzdžių. Tačiau įvykių ir detalių smulkmenose gali būti pavojaus pramirkséti pačią didžiausią Šimučio auką — visą savo gyvenimą pašvenčiant ne savo asmeniškam gerbūviui, bet savo tautos labui. Juk jaunas, gražus, energijos pilnas jaunuolis, įgijęs universitetinius mokslus jau šiame krašte, galėjo lengvai mestis į neišmatuojamas Amerikos galimybes: praturtėti biznyje, tapti šio krašto politikierium, pelningų įmonių tarnautoju, jų administratorium, dalininku ir vaikštinėti po milijonus. Tokių siūlymų ir tokių progų jaunam Šimučiui buvo labai realių ir labai viliojančių. Apie juos Leonardas Šimutis, būdamas gerame ūpe, be jokio gailesčio, o tik daugiau anekdotine forma ne kartą pasipasakodavo.

Ir Šimutis visiems gundymams liko abejingas. Bet nė minute savo ilgo gyvenimo nebuvo abejingas lietuviškiems reikalams. Jiems jisai visą savo amžių, visą išmintį ir visas jėgas paaukojo, nepalikdamas turtų, o tik už turtus amžinesnį atminimą tautiečių širdyse ir neištrinamą šimutinį skirsnį lietuvių išeivijos istorijoje.

Tenesupranta skaitytojas, jog čia rašoma aplamai prieš turto įsigijimą ir prieš tuos, kurie to turto turi. Tačiau, kai čia Chicagoje ilgus metus reikėjo stebėti naujųjų ateivių karštligę įsigyti ne tik namus mieste, bet ir užmiesčiuos rezidencijas (būtų "netaktas" jas pavadinti lietuviškai — namais!), daug kam buvo tiesiog sunku suprasti Šimutį, tokiomis nuosavybėmis nesirūpinantį, o jau 40 metų Marquette Parke, nuomotam butuky, kukliai begyvenantį su žmona. Ir šitame vienų ir kito kontraste, turint minty Švento Rašto žodžius ir krikščioniško gyvenimo prasmę, visos simpatijos sviro Šimučio, o ne turtais jį pralenkusių pusėn. Keliais atvejais apie tai su juo kalbantis, Leonardas Šimutis tik papokštaudavo, girdi, ko man daugiau reikia: aš geriau jaučiuosi, kaip milijonierius: vaikus išeidau į mokslus, duonos ir druskos niekad nepritrūkau, dirbau, ką galėjau ir kas širdžiai atrodė prasminga, kam kitam ir laiko nebeliko, bet nesigailiu, jei Dievas vėl dovanotų man jaunystę, tai pasukčiau lygiai tokiu pat keliu. Tai buvo pokalbiai su dideliu žmogum, pokalbiai, kurių negalima pamiršti.

Žavus pavyzdys, kuriuo nepriklausomos Lietuvos prisikėlimo atveju kada nors galėtų pasekti čia mokslus išėjęs mūsų jaunimas, yra Leonardo Šimučio grįžimas su visa savo šeima į prisikėlusią demokratinę Lietuvą ir pasiryžimas dirbti savo tėvų žemėje jos ateičiai ir gerovei. Šimutis tada buvo išrinktas atstovu į demokratinės Lietuvos seimą. Demokratinė visuomenė ir demokratinė valstybės santvarka Leonardui Šimučiui buvo būtinybė kaip žuviai vanduo. Kitokios jis negalėjo pakelti. Todėl, Lietuvoje įsigalėjus vienos partijos režimui, jis vėl grįžo į Jungtines Amerikos Valstybes, matydamas, kad čia jo darbas bus niekieno nevaržomas, bus prasmingesnis išeivijai ir visai tautai. Ir kai tautą užgriuvo dar didesnės nelaimės, iš tikrųjų Šimutis laisvajame pasaulyje lietuviškoje veikloje buvo niekuo kitu nepamainomas.

Didelio žmogaus atminimą Leonardas Šimutis mums palieka ne vien tik kaip visuomeninio darbo ir žurnalistinės plunksnos (kai nebuvo kam, jis pats rašė ir eilėraščius, ir vaidinimus) patvariausiais darbininkas, bet ir kaip valios išlyginto charakterio, reto šviesumo asmenybė. Tik vienas ir konkrečiai stebėtas pavyzdys: eilę metų bendrame "Draugo" redakcijos darbe kasdien susitinkant ir šiaip įvairiomis progomis plačiau įsikalbant, aš niekada negirdėjau Šimučio ką nors neigiamo prasitariant apie kurį nors kitą žmogų. Iš kantrybės jo neišmušdavo nė smulkūs, nereikšmingi, bet dažni skambinimai telefonu redakcijon, reiškiant kam nors nepasitenkinimą tuo ar kitu "Draugo" straipsniu, žinute ar paprasčiausia, nereikšminga korektūros klaida, nuolat ir nuolat gaišinant jam neatidėliotino darbo minutes ir valandas. Negirdėjau niekada, kad Šimutis tokiu atveju su pašnekovu kiek pikčiau apsižodžiuotų: visada buvo lygiai mandagus, kantriai viską išklausantis, švelniai pajuokaujantis, mandagiai atsisveikinantis ir tik, padėjus ragelį, giliai atsidūstantis.

Švelniasielis buvo Leonardas Šimutis, bet gyvenimo realybę aiškiai pramatantis ir jai aklai neužsispiriantis. Kai pokario metais į šį kraštą plūstelėjusi šviežia ateivių lietuvių banga atsine-

(Nukelta į 2 psl.)

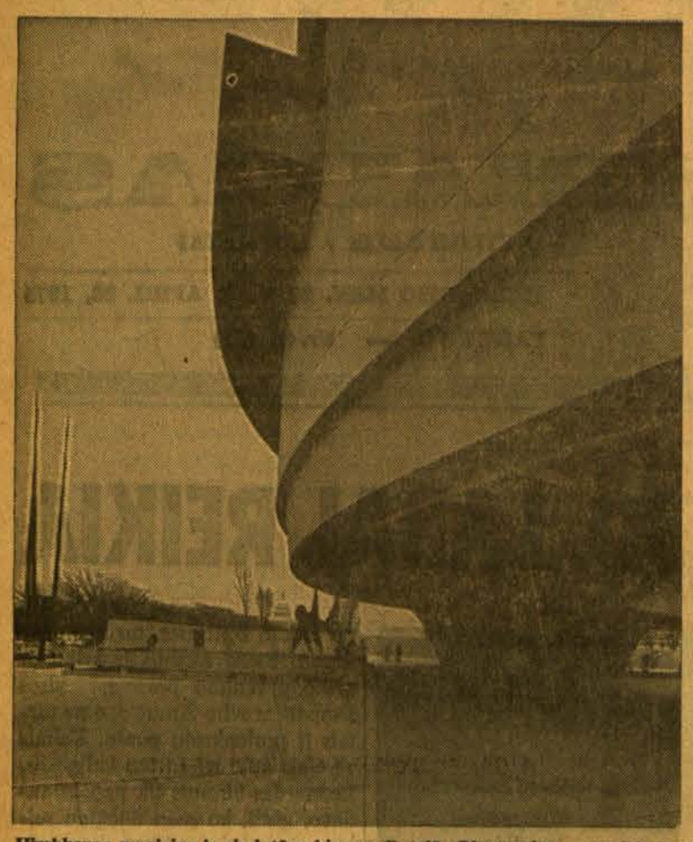

Hirshhorno muziejus ir skulptūrų kiemas. Detalė. (Nuotrauka — muziejaus nuosavybė)

Hirshhorno muziejaus vidus. Pirmas aukštas. (Nuotrauka — muziejaus nuosavybė)

Meno pavasaris Washingtone

T. LEONARDAS ANDRIEKUS, O.F.M.

Dar nežydėjo vyšnios

Washingtone buvo kovo 21-ji — oficialaus pavasario pradžia. Oras dar vėsus, o gamta be žalumos ir žiedų. Jautei, jog stovi žemiško atbudimo angoj, kur priimtinas kiekvienas vėjo pūstelėjimas, nors gal ir ne toks meilus, kokio norėtum. Kai kas net su užuojauta kalbėjo: girdi, per anksti atvykai —dar dvi savaitės iki vyšnių žydėjimo.

Bet anom dienom Washingtone galėjai jausti ir kitą žydėjimą —savotišką meno pavasarį. Tuo metu Amerikos sostinėje apsilankiusį žmogų šaukė Tautinėje galerijoje besibaigianti garsioji Kinijos archeologinių iškasenų paroda ir Hirshhorno muziejus. Abu šie meno centrai gali pasididžiuoti šaunia pavasarine programa. Ji prasidėjo 1974 m. pabaigoje. Kinijos archeologinė paroda atidaryta gruodžio 13-tą, o Hirshhorno muziejus —spalio 1-mą. Abu atvejai turi pasaulinės reikšmės kultūrinėje plotmėj ir abu verti lietuvių dėmesio.

Mes esame meną mylinti tautinė mažuma. Turime galerijas ir kolekcijas, kurios betgi išskirtinai ribojasi savo tautos dailininkais. Ištikimai lankydama lietuvių meno parodas didmiesčiuose, žymioji mūsų dauguma nebepastebi, kas vyksta vietiniuose muziejuose. Daugelio jie tik tada lankomi, kai sužinoma, jog ten dalyvauja koks nors lietuvis dailininkas. Tai, be abejo, kilnus tautinio solidarumo gestas. Bet atmintina, jog, lankant muziejus, ypač kai jie rodo ką nors labai aukšto, mes tampame pajėgesni priimti bei įvertinti savo dailininkus, kurie alsuoja bendru pasaulinio meno oru.

Apskritai šiais laikais nesunku pažinti, kas yra gražiausio sukurta pasaulyje. Laiko ir erdvės kliūtys beveik sutriuškintos. Naujieji archeologiniai kasinėjimai pasiekia žiliausią senovę, o technikos patogumai pagelbsti radinius sutelkti į vieną vietą. Panašus atvejis akivaizdžiai regimas Kinijos brangenybių parodoje Washingtone. Tiek anksčiau, tiek dabar daug menui pasitarnauja ir turtuoliai. Jie, prisipirkę meno lobių, vėliau nebežino, kur juos dėti, ir atiduoda muziejams. Vienas iš tokių įdomių asmenų yra Joseph Herman Hirshhorn.

Kinijos archeologinė paroda

Washingtonas yra vienas iš tų nedaugelio laimingų Amerikos miestų, kuriame ši paroda galėjo klestėti net 4 mėnesius. Tokios privilegijos kažkodėl nesusilaukė net garsieji meno centrai, kaip New Yorkas ir Bostonas. Gal čia bus dalinai ir išlaidų problema, nes eksponatų supakavimas, pervežimas ir tinkamas išstatymas yra sunki našta. Aišku, prie parodos Washingtone prisidėjo ir buvusio prez. R. Nixono kelionė Kinijon, kur pirmiausia aptarti prekybiniai ir kultūriniai mainai.

Kaip ten bebūtų, Amerikos sostinėje Kinijos archeologinė paroda sutraukė gausias minias turistų. Ypač jos plūdo paskutinėmis savaitėmis. Nors ir gana anksti nuėjęs prie Tautinės galerijos, jau radai ant laiptų būrius žmonių. Tarp jų pastebėjai moksleiviją bei studentiją su mokytojais ir profesoriais. Jeigu manei, jog po pietų bus lengviau prisigrūsti, apsirikai. Sugrįžęs vėl atradai ilgas laukiančiųjų procesijas, nusitiesusias per kelis aukštus žemyn, kur apatinėje daly, labai skoningai paruošta bei rūpestingai apsaugota, vyko toji paroda. Žmonės, eilėse pamažu judėdami, iš nuobodulio skaito laikraščius ir knygas. Žingeidumas galingas — nė vieno nepastebėjau pasitraukusio iš procesijos gretų.

Ko tie žmonės ten nori pamatyti? Tai klausimas, kurio neįmanoma keliais žodžiais atsakyti. Kinijos archeologinė ir tuo pačiu meno paroda apima neapmatomai platų žmonijos gyvavimo laikotarpį — net šešis šimtus tūkstančių metų. Ji prasideda paleolitiniais laikais ir baigiasi XIV-to šimtmečio po Kr. antrąja puse, arba Yuano dinastija, kai Kiniją valdė mongolų kilmės imperatoriai. Rodoma 385 radiniai, atkasti paskutinių 25 metų bėgyje. Sakoma, jog tai esanti tik menkutė dalelė per tą trumpą laiką žemėje aptikto lobio. Užsieny jis rodomas pirmą kartą. Eksponatai apima bronzą, keramiką, aukso bei sidabro indus, nefrito (angl. jade) bei medžio dirbinius, kaligrafinius raštus, nuospaudas nuo akmenų, freskas ir šilko audinius.

Vos tik įžengus į katakombinę erdvę, pirmiausia pamatoma vadinamo "Pekingo žmogaus" kaukolė. Ji sulipdyta iš didesnių bei mažesnių kaulo fragmentų, rastų XX-to amžiaus pradžioj prie minėto Kinijos miesto. Pagal evoliucijos teoriją, taip atrodęs žmogus pradinėje vystymosi pakopoje prieš pusę milijono metų. Iš tos kaukolės bronzoje atkurtas jo veidas kelia šiurpą lankytojo sieloje.

Eidamas toliau pritemdytais koridoriais vėl pamatai prieš pusę milijono, ar kiek vėliau, žmogaus vartotus primityviausius akmens įrankius. Jie labai menki. Nežinodamas galėtum palaikyti šiaip sau pačios gamtos dailiai nubrūžintais akmenėliais. Juose nematyt dar jokios ornamentikos.

Parodoje išstatytieji keramikos dirbiniai siekia vėlyvą neolitinį laikotarpį, t. y. 6000 metų prieš Kristų. Kuo arčiau prie mūsų eros, tuo jie dailesni. Čia žiūrovo akį patraukia viena glazūrinė urna, nulipdyta XVI-me šimtmety prieš Kristų. Tai esanti vėliau ištobulinto kiniško porceliano pradmena. Tame ankstyvame Shang dinastijos (1766-1122 pr. Kr.) periode matome dar keramikos technikoje vaizduojamus arklius su spalvota glazūros apdanga. Tos arklių figūros vėliau Han (206 — pr. Kr. — 220 po Kr.) ir Tang (618-908 po Kr.) laikais buvo formos bei spalvos atžvilgiu labai ištobulintos ir plačiai vartojamos, kaip mirusiųjų palydovai. Moliniai arkliukai su daugeliu kitų keraminių ir bronzinių dirbinių buvo įkasami į duobę mirusio žmogaus laimingesnei ateičiai užtikrinti. Chou dinastijos vidury (550 pr. Kr.) prasideda keraminių indų meniškas dekoravimas. Parodoje tai liudija vienas molinis keleivio butelis, ant kurio pavaizduoti muzikantai ir šokėjai. Porceliano primityvi technika pamažu ryškėja baltų indelių pavyzdžiuose, kuriuose jau galima įžvelgti ir mėlyną spalvą, labai būdingą vėlesnėje kinų porceliano raidoj, pasiekusioje europiečiams nežinomos tobulybės.

Pradžia menka, kai palyginti su Ming (1368-1644 po Kr.) ir Ching (1644-1912 po Kr.) dinastijose spalvom pražydusiais porceliano kūriniais, kuriuos matome muziejuose.

Su keramika lenktyniauja bronza. Jos įspūdingų pavyzdžių parodoje galima regėti taip pat nuo XVI-to amžiaus prieš Kristų. Tai paminėtas Shang dinastijos laikotarpis. Rodomi ritualiniai indai, iškasti Hunau provincijoj. Pačiuose ankstyviausiuose radiniuose jau matome savotišką architektūrinę didybę ir sykiu subtilią dekoraciją. Didžios elegancijos bronzoje pasiekta Han dinastijos metu — tarp 200 metų prieš Kristų ir po Kristaus. Ypač nuostabiu virtuoziškumu išsiskiria bėgančių arklių figūros. Jie atrodo, lyg kokios skraidančios dvasios. Įsidėmėtina —tie arkliukai labai panašūs į graikų bei romėnų šio gyvulio skulptūras. Taip pat didelio įvertinimo užsitarnauja senosios Kinijos menininkai už bronzos išdabinimą plonyčiais aukso bei sidabro įlaidais. Nemažiau patrauklūs ir vėlesni — Tang gadynės — auksiniai ir sidabriniai indeliai.

Parodoje yra ir labai gražių nefrito (angl. jade) kūrinių — didžiai būdingų kinų menui. Nefritas — tai puslau brangak-

(Nukelta į 3 psl.)

Hirshhorno muziejaus bendras vaizdas. (Nuotrauka — muziejaus nuosavybė)

KAI ŠIMUČIO JAU NĖRA, O JO LABAI REIKIA

(Atkelta iš 1 psl.)

šė ir naujus savo veiklos metodus bei formas, Leonardas Šimutis nešoko piestu prieš importuotas naujoves. Priešingai, jis pritarė visam tam, kas ateities išeivijos gyvastingumui buvo kaip naujo kraujo transfūzija. Jis daugelyje sričių iš karto šiltai bendradarbiavo su naujais žmonėmis, ne kartą būdamas palaimingu tarpininku tarp senosios ir tarp naujosios išeivijos, tarp vienų ir kitų organizacinių formų ir jų vaisingo bendradarbiavimo. Paliko čia rašančiam įspūdį girdėtas ir matytas Šimutis Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seime New Yorke, kuriame jis buvo vienas tarp pagrindinių paskaitininkų, sveikinęs seimą Altos vardu, kaip jos pirmininkas. Kur buvo bendras lietuviškas reikalas, jis nieko neskaldė, bet tik jungė.

O visos mūsų išeivijos tarpuvio velniavos ir prasidėjo tada, kada Šimutis, jau metų naštos slegiamas, toli prašokęs pensininko amžių, iš įvairių pareigų ir darbų pasitraukė garbingam senatvės poilsiui. Ir kaip šiandien vėl jo reikėtų, reikėtų žmogaus be asmeniškų ambicijų, reikėtų žmogaus taktiško, su šviesios asmenybės autoritetu, pasišventusio bendro darbo idėjai, bet ne skaldymosi ir trumparegiško draskymosi košmarui.

Jeigu Visagalis šiandien vėl stebuklingai tartų "Leonardai, kelkis" ir prikeltų jį dar bent 30 metų jaunesniu, tikrai išgirstume žodžius: "Vyrai, ko jūs čia dabar tuščiai kapojatės, kai Lietuvai reikia ne jūsų garbių ir jūsų nuodėmių, bet jūsų protingo darbo ir jūsų tyrų širdžių". Šimučio čia taip reikia, ir dar labiau liūdna ir gaila, kad jo jau nėra.

Kazys Bradūnas

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
9449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
4449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6878
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 8-5898
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŪBAVIČIENĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. K. A. V. JUCAS
Tel. 489-4441 arba LO 1-4605, jei neatsiliepia 561-1070
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 2403 W. North Avenue
5214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESE KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
9756 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Valandos pagal susitarimą
Tel. — 349-0827

TEL. — 788-3980
DR. REGINALD CIENKUS
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadieniais 8:30 iki 12 val. dieną
Emergency tel. — 788-3981

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p., trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-8345

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
ATOSTOGOSE iki bal. 26 d. Reikalui esant kreiptis pas dr. J. Bakšį.
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1228
Ofiso val.: Pirm., antr. treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4856
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 1-5. Šešt. pagal susitarimą.

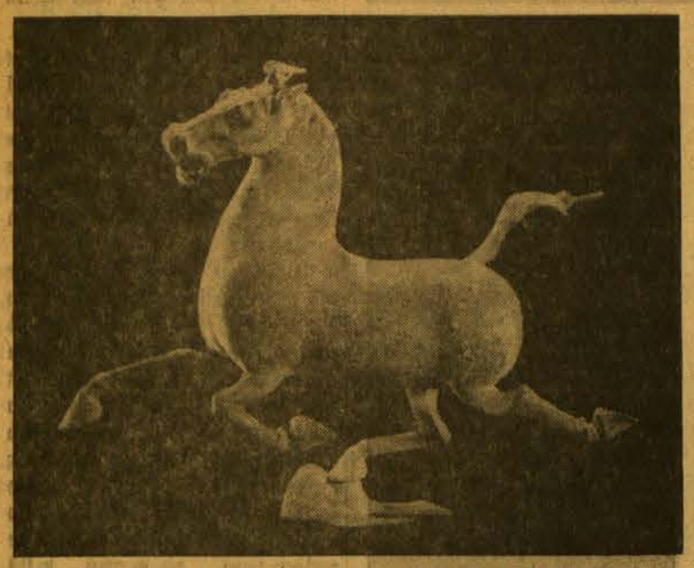

Bronzos arkliukas iš Han dinastijos laikotarpio (206 pr. Kr. — 220 po Kr.)

(Atkelta iš 2 psl.)

menis, nepaprastai kietas, daugiausia žalios ir pilkos spalvos. Sunku jį piaustyti, šlifuoti ir graviruoti. Kaip porceliano, taip ir nefrito mene senieji kinai lieka nepralenkiami. Šioje parodoje gi visus nefrito kūrinius prašoka princo Lu Sheng žmonos nefritinės įkapės. Visas kūnas įdėtas į keistą apvalkalą, kuris auksiniais siūlais suvarstytas iš 2156 kvadratinių nefrito gabalėlių. Tai ankstyvos Han dinastijos (113 m. pr. Kr.) nefrito kūrinys, nuostabiausias visoj šios medžiagos raidoj. Iki 1968 m. tik senovės raštuose buvo užuominų apie tokias turtingųjų įkapes. Dabar jų turima 2 pavyzdžiai — princo Lu Sheng ir jo žmonos Tou Van įkapiniai apdarai.

Žingsniuojant per galerijas, keleivį stabdo ir seniausių laikų (Tang) tobuli šilko audiniai, spalvoti lako technikos mediniai karstai, juodi litografiniai nuospaudai, spalvingai išdekoruotos žmonių figūrėlės ir t. t. Visa tai iškasta iš kapų. Dauguma iškasenų buvo apsupta anglies sluoksniais ir po tiek metų atrodo kaip naujos.

Aplankęs šią parodą, žmogus labiausiai yra nustebintas dviem dalykais: ankstyvu žmogaus pajėgumu kurti ir vientisu Kinijos meno stiliumi, apimančiu tūkstančius metų. Kas nors gali klausti, kaip Kinija, būdama tokia plati, nesusiskaldė kūryboje, kai kitos kultūros, kaip Egiptas, tautelės tarp Tigro bei Eufrato ir Graikija, koncentravosi mažame žemės plote. Čia atsimintina, kad Kinijos mene lemiamą vaidmenį turėjo galingi imperatoriai. Neretai jie patys buvo dailininkai ir poetai. Aplink juos telkėsi visas kūrybinis judėjimas, ir menininkai į valdovo rūmus plūdo iš viso plataus krašto.

Hirshhorno muziejus

Hirshhorno muziejus, lyginant su Kinijos archeologijos paroda, yra visiškai kitas pasaulis. Čia viskas nauja ir modernu. Tiek pastatas, tiek eksponatai alsuoja šių dienų dvasia. Pastatas šiek tiek primena Lloyd Wright statytą Guggenheimo muziejų New Yorke. Ir ten, ir čia tas pats apvalumo įspūdis, nors esmėje abu pastatai labai skirtingi. Wrighto kūrinys meniškesnis, nors ne toks erdvus bei laisvas. Hirshhorno muziejus, kurį suprojektavo arch. Gordon Bunshaft (jis suprojektavo ir Lindon Johnson paminklinę biblioteką) yra paprastesnis ir panašesnis į muziejų. Jame paveikslai bei skulptūros jaučiasi laisvai — neįspraustos į nišas. Ypač graži skulptūrų galerija pirmame aukšte, užimanti visą kiemą ir patį pirmojo aukšto vidų. Lauke išsitenka didžiausi skulptūriniai kūriniai ir atrodo įspūdingai. Pastatą finansavo Amerikos valdžia. Prižiūri Smithsono Institutas. Kūriniai — tapyba ir skulptūra, kurių dabar yra per 6000 vienetų, apima laikotarpį nuo XX-to amžiaus pradžios iki šiai dienai. Turima 4000 tapybos bei grafikos ir 2000 skulptūros kūrinių. Tai vienas iš didžiausių, o gal ir pats didžiausias pasauly, modernaus meno muziejus.

Dabar lieka klausimas — kas tuos eksponatus sutelkė? Tą milžinišką žygį atliko Joseph Herman Hirshhorn, mūsų artimas kaimynas iš Latvijos. Jis yra gimęs 1899 m. gausioj žydų šeimoj Mintaujoje. Buvo 13 vaikų. Tėvas mirė anksti. Motina su vaikais 1905 m. atvyko į Ameriką. Juozapas buvo tik 6 metų. Jie apsigyveno varganoj Williamsburgo srity Brooklyne. Motinai dirbant odos įmonėje, Hirshhorno šeima sunkiai vertėsi. Dėl neturto Juozapas negalėjo išeiti formalaus mokslo. Jis mokyklą paliko 12 metų amžiaus ir gatvėse pardavinėjo laikraščius. Būdamas 14 m., gavo darbą Wall Street New Yorke, kur verda akcijų verslas. Dirbo pasiuntinuku, kol priėjo prie akcijų skirstytojo darbo laikraščiams. Vos 17 metų jaunasis Hirshhornas pats tapo akcininku (Broker), įmokėjęs 255 dol. savo uždarbio. Nuo to laiko prasidėjo jo sėkminga finansininko karjera. Greit susikrovė daug pinigų. Turtus padidino 1940 m. uranijaus kasyklų pajamos. 1955 m. Hirshhornas turėjo savo rankose dvi didžiausias uranijaus kasyklas Kanadoje, galinčias teikti žaliavos daugiau, kaip visos uranijaus kasyklos Jungtinėse Valstybėse kartu. Kiek vėliau, pardavęs kasyklų akcijas, jis pasuko į vario bei sidabro pramonę. Dabar Hirshhornas yra Callahan kasyklų korporacijos prezidentas.

Tai iš tikrųjų ne eilinė savamokslio finansininko karjera. Bet nemažiau nuostabi ji ir kaip modernaus meno rinkėjo. Menas Hirshhorną traukė nuo pat vaikystės. Neturėdamas pinigų, pradžioje karpė jis gražesnius kalendorių paveiksliukus ir juos lipdė ant sienų prie savo lovos. Pradėjęs verstis akcijom, tuoj apsipažino su amerikiečių ir europiečių dailininkų kūryba. Jo meninis skonis pasirodė besąs įgimtas. Jaunas kolekcininkas be jokio sunkumo priėjo prie didžiųjų dailininkų Matisso, Picasso, Rodino, Henry Moore, Marinio ir kitų, sugebėdamas atsirinkti tai, kas geriausio. Jis telkė meną greit, lyg kažkur skubėdamas. Aiškaus tikslo kurti muziejų ar galerijas neturėjo. Buvo apsėstas daugiau asmeninės rinkimo aistros. Greit jo kolekcija tapo legendiška. Negalėdamas jos niekur besutalpinti, išsinuomojo sandėlius. Teigiama, jog pirkęs be ekspertų, pajėgdamas susigaudyti trumpalaikėse modernaus meno srovėse.

(Nukelta į 5 pusl.)

Rimvydas Cinka Gėlės (Iš parodos Jaunimo centre, Chicagoje)

Danguolė Sadūnaitė

ŽYDĖJIMAS

1.

jums, mano žiedlapiai —
ir kvapas jums.

2.

centrą gėlės, tiktai —
(jos širdį)

į kurią raudonas
saulės auksas laša:

jos širdį
palaikysiu Dievui

* * *

1.

grok manimi,
kaip meldu — —
: : : :
laukuose gyvenu,
laukuose manimi ir groki!

2.

tegu ir bus skaudi
ta muzika —

svarbu tiktai,
kad Tavo lūpos,
Tavo pirštai
manimi grotų

ŽVAIGŽDĖS, TOS DŽIAUGSMO AŠAROS

žvaigždės,
tos džiaugsmo ašaros
žaidžia —
dangaus stepėje, su vėju
....
ir sėjasi upėje

ROŽĖ SODE

1.

tas nuolatinis blaškymasis
raudonam sūkury — —

(drumsti ir tamsūs žiedlapiai)

ir ta nuolat plazdanti šiluma —
tarp kraujuojančių vingių
ir randų

2.

darže, kur saulė kvatojasi akmeny
....
mano širdis pavargo
nuo tavo raudonumo

* * *

Kai saulė,
kai akmenyje
blyškus įgrojimas vėjo,
koks nuostabus pasaulis,
kai rankose
šviežios alyvos — —

pavasaris: nušvitusi kalva

kai saulė,
kai akmenyje —
blyškus įgrojimas vėjo

Mano tėvas

Vieno gydytojo gyvenimo ir jo laikų istorija

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Paruošiamasis iškilmių darbas, apie kurį nuolat informavo "Lietuvos Aidas" ir kiti laikraščiai, ėjo toliau: buvo kooptuojami nauji komisijos nariai, sudarinėjamos įvairios darbo pakomisės, numatyti vaidinsimieji veikalai (jų tarpe Vydūno "Mūsų laimėjimas"), padarytas svarbus nutarimas himno reikalu: "Šiomis dienomis p. J. Tallat-Kelpša, kun. prof. Teodoras Brazys ir p. J. Naujelis galutinai nustatė iškilmių muzikos-dainų programą. Kaip himnas bus giedama Kudirkos 'Lietuva, Tėvyne mūsų'" (Tėvynės Sargas, 1918.VI.21, Nr. 24). Tas nutarimas padėjo Kudirkos "tautiškai giesmei" galutinai įsitvirtinti Lietuvos himnu. Tęsiant informacijas, buvo pranešta, kad "per (V. 13) posėdį maždaug paaiškėję, jog iškilmės būsiančios antroje birželio mėn. pusėje. Jau nutarta, kad Vilniaus iškilmės prasitęsiančios tris dienas. Priėmimo komisija įgaliota kuo greičiausia įkurti Vilniuje tam tikrą informacijų biurą provincijai" (Liet. Aidas, 1918.V.23, Nr. 60).

Sujudo ir provincija: Marijampolėje "23 gegužės buvo susirinkimas pasitarti kaip Lietuvos nepriklausomybės iškilmes ruošti. [...] Visai lietuvių tautai padaryti iškilmes Vilniuje. Vilniuje visi suvalkiečiai turi stoti į iškilmių eiles kaipo atskira didelė grupė, turinti vieną visiems bendrą Suvalkijos vėliavą. [...] Po Vilniaus iškilmių nutarta padaryti Suvalkijai iškilmes Marijampolėje. [...] Pagaliau kiekvienas bažnytkaimis padarys tautos iškilmes kaip tinkamas" (Liet. Aidas, 1918.VI.8, Nr. 66). Pivašiūnuose (Alytaus aps.): "Gegužės 30 d. susirinkę žmonės išrinko iš savo tarpo delegatus, kurie atstovaus jiems Vilniuje per iškilmes, rengiamas Lietuvos Tarybos Lietuvos laisvei ir nepriklausomybei paminėti" (Liet. Aidas, 1918.VII.9, Nr. 75). Žiburio draugijos Vilkaviškio skyriaus susirinkime V.12 d. nutarta "išrinkti nuo Žiburio skyriaus du delegatu Vilniaus Lietuvos iškilmėje dalyvanti. [...] Buvo pakeltas klausimas, ar ir privincija privalo rengti tokias pat iškilmes, kaip kad sostinė (Vilnius) ar ne. Į šį klausimą pasipylė obalsių, kad ir privincijai derėtų su entuziazmu sutikti tą būsiančios Lietuvos istorijoj įžymiausią bei iškilmingiausią dieną, bet tiktai po sostinės iškilmių" (Tėvynės Sargas, 1918.VII.7, Nr. 25).

Visos tos gausiai pateiktos anų laikų spaudos citatos akivaizdžiai rodo, kaip entuziastingai rengėsi visa tauta sutikti savo ilgametę valstybinės nepriklausomybės svajonę. Deja, tolydžio pasigirsdavo neraminančių žinių apie iškilmių atidėliojimą. Jos iš pradžių buvo numatytos (taip ir buvo skelbiama) gegužės mėn. Vėliau jos jau nukeltos į birželio mėn., o dar vėliau pranešta: "Lietuvos nepriklausomybės iškilmės dėl kai kurių aplinkybių birželio mėn., kaip buvo pranešta, nebegalės įvykti. Spėjama jas įvyksiant pirmose liepos mėnesio dienomis' (Liet. Aidas, 1918.VI.1, Nr. 64). Po trijų savaičių "Lietuvos Aidas" (1918.VI.20, Nr. 69) įsidėjo tokią žinutę: "Lietuvos visuomenei (dėl iškilmių). Lietuvos Tarybos prezidiumas mums pranešė: 'Lietuvos nepriklausomybės iškilmės žadėtos Vilniuje pirmomis liepos mėn. dienomis, nebegali ketintu laiku įvykti ir turi būti atidėtos. Kuomet aplinkybės leis jas įvykinti, bus savo laiku apie tai pranešta per laikraščius'. Tą pačią žinutę randame ir "Vienybėje" (1918.VI.26, Nr. 23). Atėjo žadėtasis liepos mėn., betgi "Lietuvos Aidas" (1918.VII.11, Nr. 77) vėl pranešė, kad "Lietuvos nepriklausomybės šventė dėl įvairių priežasčių yra atidėta paskesniam laikui. Kada tos iškilmės tikrai bus, Lietuvos Tarybos komisija paskelbs paskiau. Galime tik pastebėti, kad tos iškilmės bus ne anksčiau, kaip rudenį ,pasibaigus sodžiaus darbymečiui". Jos taip ir nebejvyko.

Kad ir nebuvo nurodomos priežastys, kodėl tos iškilmės buvo vis atidėliojamos ir pagaliau visai nebeleistos, niekam tai nebuvo paslaptis. Tiesa, galėjo keista atrodyti, nes juk pats kaizeris skelbė Lietuvos nepriklausomybę, aukštoji vokiečių karo vadovybė Lietuvoje iškilmėms netgi žadėjo parūpinti reikalingus traukinius, betgi jie visi savo pažadais nesirūpino ir net pamiršo, o gal slapta ir kitokias instrukcijas davė. Jau iš pat pradžių, dar kai Berlyne buvo paskelbtas nepriklausomybės pripažinimas, buvo dėl tų iškilmių bloga lemiančių ženklų. Dr. J. Šaulys taip prisiminė anuos 1918.III.23 d. įvykius: "Padėkojęs delegacijos vardu reichskanzleriui už nepriklausomybės pripažinimą, aš, delegacijos pavedamas, išreiškiau čia pat reichskanzleriui Lietuvos Tarybos prezidiumo (Berlynan buvo ta proga atvykęs ir L. Tarybos pirmininkas A. Smetona) prašymą, kad malonėtų jis paskirti dieną ir valandą, kada L. Tarybos prezidiumas galėtų jį aplankyti ir pasitarti visais aktualiais Lietuvos klausimais. Į tai reichskanzleris tuoj atsakė, kad tatai, deja, šiuo tarpu nebūsią galima, nes okupacinė vyriausybė laukianti mūsų Vilniuje tuoj grįžtant rengiamoms ten pripažinimo proga iškilmėms. Toksai reichskanzlerio pareiškimas mums buvo visai nelauktas, o buvęs čia pat okupacinės vyriausybės šefas atrodė mums kiek sumišęs, tartum katė, paliejusi pieną. [...] Žinoma, L. Tarybos delegacijos grįžtant Vilniuje niekas su jokiomis iškilmėmis nelaukė, kaip tvirtino mums reichskanzleris. Tai buvo tik pretekstas neduoti delegacijai progos pasikalbėti su reichskanzleriu ir skubiai grąžinti ją atgal iš Berlyno. Jei Reicho vyriausybė, apystovų verčiama, buvo priversta pareikšti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo pripažinimą, tai daryti kurių nors išvadų iš to savo pripažinimo akto ji visai nė nemanė. Priešingai, savo veiksmais ji, po militarinių veiksnių įtaka, visa darė duoti mums pajausti, kad ji su tuo pripažinimo aktu nesiskaito" (J. Šaulys, "Nepriklausomybės statymo dienomis", Santarvė, 1958, Nr. 2, p. 54-55).

Šis nejvykusių iškilmių epizodas gal ir nėra toks reikšmingas lietuvių tautos kelyje į nepriklausomybę. Betgi, antra vertus, jis labai akivaizdžiai atskleidė lietuviams vokiečių valdžios laikyseną, jos visišką nesiskaitymą su didžiaisiais lietuvių tautos lūkesčiais ir net grubių savo pačių pažadų bei pareiškimų ignoravimą. Tad ne tik kartino nuotaikas, bet drauge ir grūdino ryžtingai kovai.

Lietuviai tada turėjo daugiau palankių draugų Berlyne, ypač reichstago partijose, kaip Kaune, kur buvo vyriausioji okupacinės valdžios būstinė. Valstybės Tarybos (taip 1918.VII.11 pasivadino Lietuvos Taryba, nors vokiečiai su tuo ir nesutiko) vicepirmininkas kun. (vėlesnysis Telšių vysk.) J. Staugaitis savo 1919.I.16 d. kalboje II Lietuvos Konferencijos metu Kaune šiaip apibūdino buvusią okupacinę vokiečių valdžią: "Didžiausias mūsų reikalų trukdytojas, be abejo, buvo vietos vokiečių okupacijos vyresnybė. Paskelbti ir pripažinti Lietuvos ne-

(Nukelta į 4 pusl.)

MANO TĖVAS

(Atkelta iš 3 psl.)

priklausomybę reiškė vis tiek, ką išsižadėti savo privilegijų. Į įvairias okupacijos valdžios įstaigas buvo prilindę begalės oficierių, kuriems nemalonu buvo eiti frontan ir guldyti savo galvas. Tie ponai, visomis keturiomis įsikabinę, laikėsi šiltų savo vietelių. Jie tai stengėsi įtikinti Berlyną, kad Lietuva nieku būdu be jų neapsieisianti; kad čia nesą nei inteligentų, nei tinkamos politinės sąmonės. [...] Geriausia čia būsianti tvarka, jei kita didelė valstybė, kad ir Vokietija, valdysianti tą šalį. [...] Susidaręs Berlyne ūpas Tarybai nebuvo galima atitaisyti, nes centralės vokiečių vyresnybės susižinodavo su Taryba tik vietos valdžios organams tarpininkaujant. Kelias į Berlyną Tarybos nariams buvo užkirstas. Berlynan išsiveržti — nuolatinis buvo Tarybos rūpesnis. Ypač tai rūpėjo jai susižinoti bent su Reichstago didžiuma ir paaiškinti jai ne tik apie Lietuvos politikos stovį, bet ir apie pačios okupacijos valdžios darbus. Bet tai valdžiai kaip tik ir rūpėjo, kad Reichstagas nesužinotų, kas darosi Lietuvoje, todėl Tarybai ir buvo trukdoma pasiekti Berlynas. Visgi dėl to Tarybai pavyko rasti keliai susižinoti su Reichstago atstovais" (Lietuvos Valstybės Tarybos darbai, 1919, p. 9).

Ir taip 1918 metais po visų pasitarimų dėl nepriklausomybės, net ir po paties kaizerio viešo pareiškimo ("Mes Vilhelmas iš Dievo malonės Vokiečių kaizeris, Prūsų karalius ir t. t. šiuo skelbiame visų žiniai [..., kad] Vokiečių Viešpatijos vardu pripažįstame Lietuvą laisva nepriklausoma valstybe" — pilnas tekstas išsp. "Lietuvos Aide", 1918.V.9, Nr. 55) okupacinės valdžios brutalus valdymas ir net savavaliavimas Lietuvoje nesumažėjo. J. Šaulys (o jis buvo itin gerai informuotas, nes daugiausia ir vedė Tarybos susirašinėjimą ir pasitarimus su vokiečių okupacine valdžia) vėliau šiaip prisiminė anuos sunkiuosius laikus: "Krašte savo rėžtu ėjo toliau tikras vokiečių siautimas ir savavaliavimas. Pirmiausia, rekvizicijos ėmė darytis vis sunkesnės ir griežtesnės. Į žmonių nusiskundimus vokiečių žandarai su pasityčiojimu nurodinėjo, kad tai, girdi, daroma su L. Tarybos sutikimu. L. Tarybos teikiami raštai ar Vokiečių reichskanzleriui ar pačiai okupacinei vyriausybei su reikalavimais sunormuoti rekvizicijas ir pašalinti griežtumus (prieidavo prie to, kad žmonėms atimdavo paskutines karves) nieko negalėjo padėti. [...] Krašte ėjo griežtas Lietuvos miškų naikinimas ir miško medžiagos gabenimas į Vokietiją. Susisiekimas krašte buvo visais būdais sunkinamas, gi susisiekimas tarp apskričių be leidimo buvo draudžiamas ir baudžiamas, tik jis 1918 m. rudeniop buvo pagaliau leistas, kai ėmė masėmis grįžti pabėgėliai iš Rusijos. Lietuvos liaudies mokyklos, kiek jų buvo leista, buvo ir toliau, net po Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo, vokietinamos" (Santarvė, p. 56).

Nenuostabu, kad iš Rusijos grįžtantieji karo pabėgėliai turėjo labai nusivilti, neradę tėvynėje lauktosios lietuvių valdžios. Ir tik, kai 1918 m. rudenį vokiečių militarinė galybė lemiamai subraškėjo Vakarų fronte, Lietuva, jau daugiau kaip prieš pusmetį paties kaizerio paskelbta nepriklausoma valstybe, pagaliau galėjo XI.11 d. sudaryti savo pirmąjį ministrų kabinetą. Suskato organizuotis ir provincija. Vienas iš aktyviųjų ano meto veikėjų J. Navakas prisimena: "Vieną gražią dieną gaunu 'Lietuvos Aido' numerį kur pranešama, kad pirmoji Lietuvos vyriausybė su prof. A. Voldemaru priešakyje jau suorganizuota, ir kad veikiai pradės savarankiškai kraštą tvarkyti. Džiaugsminga naujiena! Nutariu važiuoti Vilniun ir tikrai sužinoti, kas daroma ir kas reikia daryti vietose. Atvažiavęs Vilniun, aplankau Lietuvos Valstybės Tarybą ir atskirus asmenis veikėjus, kad gaučiau instrukcijų, kas reikia daryti vietose. Niekur nieko tikro. [...] Norisi kaip galima veikiau namon važiuoti ir pradėti organizacijos darbą vietose. Žinau, kad niekas manęs tam darbui neįgaliojo, jaučiu, kad tai yra mano pareiga. Valstybės Taryba išleidžia garsų ir pirmą atsišaukimą į gyventojus, kuriuo raginama parapijų komitetus kurti; parapijų komitetai laikomi mažiausiu valstybinės organizacijos vienetu apskrityse. Tai buvo 1918 m. lapkričio mėn. 11 dienos atsišaukimas. Atsišaukimas labai bendras ir neaiškus. Tačiau toji aplinkybė nepakenkė suprasti jį. Ir jis buvo suprastas visuose Lietuvos kampeliuose kaip šauksmas organizuotis. Tai buvo oficialus dokumentas, kuriuo pasirėmė vietos darbininkai veikti pradėdami. Visi stojo darban... Atėjo metas lietuvių valdžią organizuoti..." (J. Navakas, "Lietuvai besikeliant", p. 20-22).

Kadangi centrinė valdžia tebebuvo labai silpna ir mažai tegalėjo padėti provincijai, pastarajai teko organizuotis savarankiškai savo pačios pajėgomis. Ir vėl cituojame Navako atsiminimus: "Grįžęs iš Vilniaus, šaukiu tuojau viešą susirinkimą pradėti kurti organizacijoms, Valstybės Tarybos atsišaukimo numatytoms. Mane apylinkės gyventojai išrinko į Daujėnų valsčiaus tarybos steigiamąjį susirinkimą [...] renkami delegatai į Linkuvos suvažiavimą, šaukiamą lapkričio mėn. 27 dieną [...] Geros nuotaikos pilnas išvykstu Linkuvon. Suvažiavimas paskirtas Linkuvos gimnazijos rūmuose. Posėdžiai turi prasidėti 10 val. ryto. [...] Delegatų skaičius siekia šimtą žmonių, išrinktų valsčių tarybų susirinkimuose [...] Linksma, kad suvažiavusių tarpe yra daug inteligentingų žmonių: daktarų, agronomų ir šiaip žmonių, aukštąjį mokslą baigusių; beveik pusė delegatų yra gimnazijos mokslus baigusių. Sąstatas visai sąmoningas ne mitinginis, tai orientuojasi visuose reikaluose. [...] Kiek didesnių debatų sukelia p. Michelevičiaus, tik ką grįžusio iš Vilniaus, pranešimas. [...] Iš jo pranešimo aiškėja, kad Valstybės Taryba ir Lietuvos vyriausybė yra beveik bejėgės, nes neturi pinigų, negauna ginklų, kad niekuo vietos organams tuo tarpu negali padėti. [...] Šis p. Michelevičiaus pranešimas virsta incidento objektu. Kairiame suvažiavimo sparne pasigirsta šauksmas 'Šalin Tarybą'. Tai Žeimelio delegatai su komunistu Bušmanu priešakyje [Jurgis Bušmanas, kaip rašo "Maž. Liet. Tarybinė Encikl.", nuo 1917 m. partijos narys, "1918.X atvyko į Žeimelio vls. dirbti pogrindinio part. darbo"; 1920 m. išvykęs į Sovietų Sąjungą, 1938 m. "žuvo, neteisėtai represuotas asmenybės kulto sąlygomis"], kurie pradeda kelti triukšmą ir reikalauja, kad suvažiavimas priimtų Valstybės Tarybą smerkiančią rezoliuciją. Galų gale prieinama prie apskrities komiteto rinkimų. Komitetan tapo išrinkti: p. p. M. Marma, J. Navakas, d-ras V. Paliokas, d-ras Maciūnas, Kazėnas ir kiti. Suvažiavimas ramiai išsiskirsto, posėdžiavęs nuo 1918 m. lapkričio mėn. 27 dienos 11 val. ryto iki lapkričio mėn. 28 dienos 4 val. ryto" (Navakas, p. 28-32).

Taigi ir tėvas buvo įtrauktas valstybinio organizavimosi darban. Tik kaip jis galėjo suderinti tas naujas pareigas su gydytojo darbu, pareikalaujančiu juk daug laiko, nežinau. Mažas tebebuvau ir daug ko nesupratau, ką mačiau ir girdėjau. Vis dėlto, kai kurie anų laikų įspūdžiai giliai įstrigo. Ypač ana prislėgta nuotaika, kai 1919 pradžioje Linkuva pateko bolševikų valdžion, nuo kurios juk dar tik pernai buvome pasitraukę iš Rusijos. Netolimo nuo Linkuvos Kampačiznos dvaro (anksčiau jis priklausė rašytojui G. Landsbergiui-Žemkalniui) savininko Bagdanavičiaus, gerai pažįstamo linkuviams, sušaudymas tik sustiprino nesaugumo ir baimės jausmus. Tad su dideliu palengvėjimu atsikvėpta, kai Raudonoji armija turėjo netrukus pasitraukti. Prisimenu, su kokiu susidomėjimu drauge su kitais sutikau pirmuosius lietuvių kariuomenės dalinius, ypač kad jų tarpe buvo ir mano tolimas giminaitis amerikietis Kazys Šiaučiūnas, savanoris iš Pensilvanijos anglių kasyklų.

Ilgai užtrukęs Lietuvai miglotas rytas pamažu nusiblaivė ir sušvito nepriklausomybės saulė. Vis dėlto, padėtis tebebuvo sunki, nes kraštas buvo karo labai nualintas. Vokiečiai elgėsi Lietuvoje kaip anas senųjų germanų vadas, kuris ant svarstyklių, sveriančių romėnų duoklės auksą, dar užmetė savo sunkų kardą, ciniškai tardamas: "Vae victis!" (vargas nugalėtiems). Taip ir lietuviai, nors ir ne jie juk kariavo su vokiečiais, gavo pakelti visą nugalėtųjų vargą.

Yra toks vokiškas anekdotas. Bokso čempionas M. Schmelingas, sausai išspaudęs citriną, pasiūlė lažytis, kad niekas daugiau jau nebeišsunks. Tik štai atsistojo liesas, paplikęs akiniuotas žmogėnas ir iš anos citrinos išspaudė dar trejetą lašų. Nustebo stipruolis: "Kas gi tu toks esi?" — "Mokesčių inspektorius".

Ir taip, apraizgę visą kraštą tokios biurokratijos voratinkliu, vokiečiai iš nuskurdinto krašto su visu įkyriu vokišku metodingumu sugebėjo išspausti daug naudos savo kariuomenei ir visam vaterlandui (žr. kruopščiai parengtą M. Urbšienės studiją "Vokiečių okupacijos ūkis Lietuvoje". 1939, atspausdas iš "Karo Archyvo"). Dejavo kraštas dėl nepakeliamai sunkių javų pyliavų, gyvulių rekvizavimo (apskaičiuota, kad Lietuva neteko 90,000 arklių, 140,000 galvijų, daugiau kaip 750,000 smulkių gyvulių, kaip kiaulių, avių ir kt.), Beatodairiškai kertamų - naikinamų miškų, varginančių prekybos monopolių ir įvairių mokesčių-mokestėlių beveik už viską. Labai įkyrus, pvz., buvo druskos prekybos suvaržymas ir jos maži gaunami kiekiai, o tai buvo daroma ir tuo tikslu, kad trukdytų slaptą gyvulių skerdimą (druska buvo reikalinga mėsos konservavimui) vietos žmonių maistui.

(Bus daugiau)

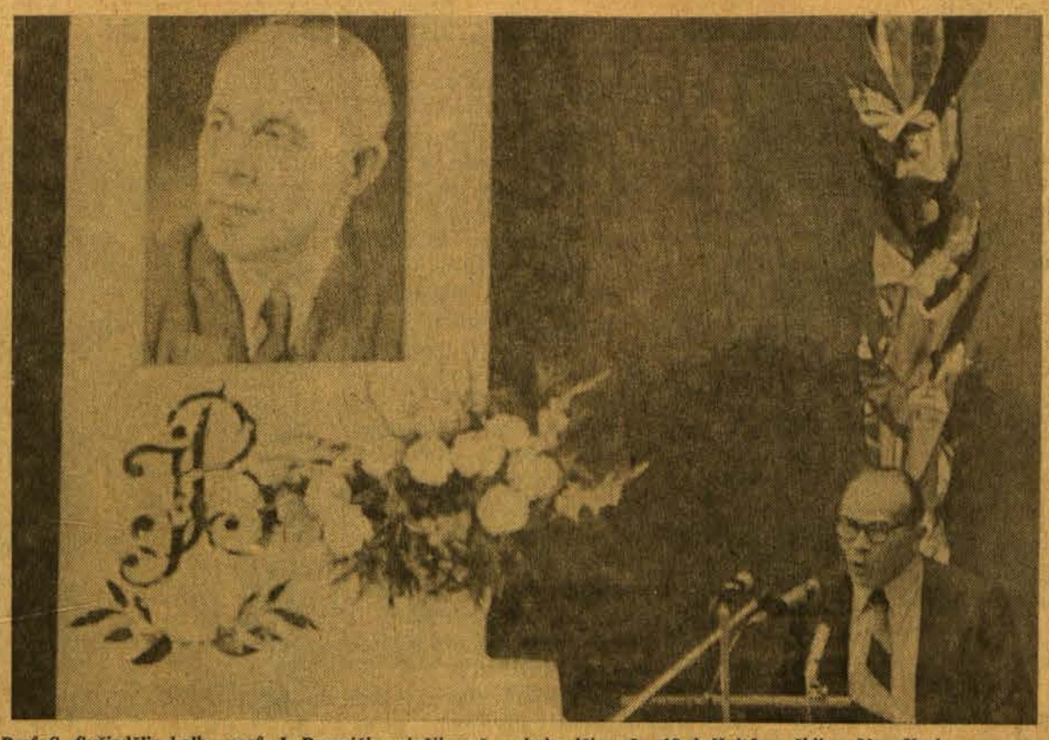

Prof S. Sužiedėlis kalba prof. J. Brazaičio minėjime š. m.balandžio mėn. 13 d. Kultūros židiny, New Yorke.
Nuotr. V. Maželio

Kalba "Gulago salyno" liudininkai

"Kontinento" redaktorius Vladimiras Maksimovas

Vladimir Maksimov, gimęs Leningrade prieš 43 m., turi kupiną nuotykių gyvenimo patirtį, kokios mes net įsivaizduoti negalime. Jo tėvas, paprastas darbininkas, buvo apkaltintas trockizmu ir išgabentas į Sibirą. Dvylikmetis Vladimiras pabėgo iš namų ir klajojo po plačią Rusiją, pergyveno įvairiausius nuotykius, kad galėtų išsilaikyti gyvas. Bet pagaliau, jau sulaukęs 17 metų amžiaus, buvo įkištas į "mažamečių pataisos namus". Palaipsniui jame atbudo palinkimas į literatūrą, ir tas jaunas maištautojas bei valkata virto neramiu vyru, ieškančiu savo egzistencijos prasmės, kol pagaliau surado atramą savo ieškojimams religijoje. Po tokio atradimo pasidarė sovietiniam režimui pavojingas. Visa tai jam kainavo tris vienas po kito internavimus į "psichiatrinę kliniką". Pagaliau praėjusiais metais tasai nepataisomas maištautojas buvo su žmona išleistas į Vakarus, apsistojo Paryžiuje ir įsteigė "Kontinentą", kuriame bendradarbiauja ir kiti žymūs tremtiniai: Solženicinas, Siniavskis, kard. Mindszenty ir kiti.

Taigi Maksimovas ir ištremtas nenurimsta. Sumanytojas ir redaktorius savotiško žurnalo "Kontinento" bazuojasi paskutinio meto religinių atgimimu Sov. Sąjungoje, kuri, jo manymu, reikia visokiais būdais palaikyti ir žadinti. Jis yra įsitikinęs, kad religinis atgimimas pasauliui ateis kaip tik iš ateistiškų Rytų, tad dabar reikia sėti dvasines sėklas ir Vakaruose, kurias atnešė iš Rytų naujieji maištautojai ir paskutinio meto tremtiniai inteligentai. Reikia juos vadinti "naujais" maištautojais (disidentais), nes dar prieš keletą metų maištautojas reiškė tik tą, kas nesutiko su stalinistiniu režimu ir jo vartotomis priespaudos priemonėmis.

Šiandien Maksimovas, Solženicinas, Siniavskis ir kiti tremtiniai intelektualai sudaro kompaktinę grupę, kuri yra virš politinio režimo kritikos. Jiems stalinizmas nėra "nukrypimas" nuo tikrojo marksizmo — leninizmo, o tik būtina sąlyga ir išvada iš marksizmo, paversto valdžia su visu policijos svoriu. O marksizmas esąs ne kas kita, kaip filosofinė liga, iššaukta materialistinio egzistencijos supratimo.

Savaime suprantama, kad šitoks pačių rusų intelektualų marksizmo supratimas bei vertinimas, be to tasai religinis žmogaus likimo supratimas daug kam Vakaruose atrodys per daug fantastiškas, neįtikėtinas, ypač paskendusiems iki kaklo medžiaginėse gėrybėse. Tačiau reikia giliau pažvelgti į šią naują iš Rytų atbangavusią srovę. Ji faktinai pradėjo dygti iš nieko, tikriau sakant, pradėjo atgyti iš tų elementų, kurie reiškėsi Rusijoje prieš Spalio revoliuciją, kurie komunistiniame režime buvo lyg pakasti po žeme. Ne per seniai Vakaruose pasirodė knyga, kolektyvinis leidinys "Vieče" (sueiga, krivūlė), kurioje kritikuojama tiek biurokratinis ir autokratinis carų režimas, tiek ir pažangiųjų laicistų misticizmas, kuris privedė ne tik prie caro nuvertimo, bet ir pastūmėjo tautą į žiauriausią totalitarizmą. Naujieji disidentai dabar nori būti tiltu tarp tradicinės rusų kultūros ir naujųjų idėjų, atmetus marksistinį materializmą, kuris anksčiau rusų tautai buvo nežinomas.

Neseniai atspausdinta Maksimovo romanas "Karantinas" (tuoj išverstas į kitas kalbas), kuriame autorius įžangoje pateikia simbolinį romano raktą suprasti patį romaną, būtent, slavofilų pranašišką hipotezę, kad Rusija turinti pasaulio istorijoje Apvaizdos jai skirtą misiją. Rusija, būdama ant ribos tarp Europos ir Azijos, savo evoliucijoje suima tai, kas yra gero ir blogo abiejose civilizacijose. Dėl to Rusijoje randame azijatišką despotizmą, anarchiją, Vakarų racionalizmą ir kapitalizmo demoną. Tačiau Rusijos uždavinys parodyti pasauliui, tarsi kreivame veidrodyje visas jos blogio pasekmes, o drauge iš savųjų pelenų pažadanti naują žmogų — laisvą ir tikintį.

"Karantinas" yra istorija prisikėlimo sieloje dviejų romano asmenų, vyro ir moters, kurie po nuobodžių atostogų Odesoje pajunta, kad vienas antro daugiau nebemyli, ir pilni melancholijos grįžta į Maskvą. Odesoje yra keli susirgimai cholera, dėl to traukinys sulaikomas atvirame lauke, saugojamas policijos ir daroma griežta kontrolė. Traukinyje, sulaikytame nežinia kaip ilgai kontrolei, viskas verda lyg kokiame vietoje stovinčiame viesule. Tik dabar tasai vyras ir moteris pasijunta vienas antram reikalingi, atgyja savitarpinė meilė, ir abu pabėga iš to pamišusio traukinio (simboliškai iš kalėjimo arba iš tamsios kasdienybės). Maksimovo romane yra daugybė veikėjų, kurie sukasi aplink anuodu — vyrą ir moterį, tačiau nesilaiko dabartinės kultūros schemų. Jame nerasime pažangos ir reakcijos sąvokų, išnaudojamų ir išnaudotojų socialine prasme, klasių kovos ir pan. Maksimovui svarbu tiktai skirtumas tarp horizontalės ir vertikalės dimensijų. Žmogus, užsidaręs horizontalėje dimensijoje, aptemdo savyje dieviškąjį veidą ir pasmerkia save visokioms klaidoms ir baisumams. Antroji — vertikalinė dimensija yra transcendentinė, atkreipia žmogų į savo vidų ir verčia jį išsilaisvinti iš materialistinės puikybės ir laimėti Dievo karalystę. Toksai jau yra Dievo apvaizdos planas: juo didesnės yra blogybės, melas, žmonių niekšybės, tuo arčiau yra išganymas, kuris ateina per kančias.

O tačiau "Karantinas" nėra vien tik lėkštas moralizavimas. Priešingai, Maksimovas parodo sugebėjimą iškelti tamsiausius egzistencijos aspektus, parodyti žmonių jausmus, kančias ir žudantį smurtą. Tarp viso to autorius paleidžia šviesos spindulių, kurie visą romaną padaro tamsos — šviesos vizija. Autorius nuostabiai jungia du, iš pažiūros nesuderinamu, elementu: krikščionišką supratimą, kas yra blogis, ir taip pat krikščionišką dvasios stiprybę sekti Evangelija, nepasiduoti kompromisams, demaskuoti priešą, nežiūrint koks galingas jis būtų.

Tuos pačius kontrastus — anarchišką patirtį ir krikščionišką išsilaisvinimą, artimo meilę ir kaltinimą tų, kurie artimą kankina — Maksimovas kartoja savo raštais ir savo asmenybe. Stambus, antspauduotas didelėmis išgyventomis kančiomis, Maksimovas iš karto atrodo kietas, nepasitikįs kitais. Bet pokalbyje pamažu jo akys nušvinta, ant lūpų pasirodo šypsnis, tačiau žodžiai, Vakarams įspėjimai lieka kieti. Žurnalistų klausinėjamas savo atsakymais eina toliau, vedamas savo idėjų ir įsitikinimo. Ilgiau sustoja prie to, kas jam šiandien yra svarbiausia — prie "Kontinento" žurnalo ir naujųjų rusų emigrantų patyrimo Vakaruose.

— Paskutinias metais Vaka-

(Nukelta į 5 psl.)

Vladimiras Maksimovas

PRANEŠIMAS
TAUPYKITE DABAR
UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:
7¾% — 6 metų su $1,000, minimum.
7½% — 4 metų su $1,000, minimum.
6¾% — 30 mėn. su $1,000, minimum.
6½% — 1 metų su $1,000, minimum.
SAVINGS INSURED UP TO $40.000 BY F.S.L.I.C.
VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADĖJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įdėjus atitinkamą sumą.
PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVIŠKAI.
Saint Anthony Savings
1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650 PHONE 656-6330
Joseph F. Gribauskas, Vedėjas
OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed
INSURED

Kalba liudininkai

(Atkelta iš 4 pusl.)

ruose daug kalbama apie romano krizę. Savo knygose, o ypač romane "Karantinas", atrodo, norėtumėt įtikinti, kad romanas kaip tik yra pažinimo priemonė.

— Tuo tikime ne tik aš, bet ir dauguma rusų rašytojų. Romano likimas yra surištas su dvasine visuomenės problematika. Kada dvasinis lygis yra aukštas, romanas yra geriausia komunikacijos tarp žmonių priemonė. Bet jei romanas vaisduoja tik smulkius socialinius klausimus, jis praranda savo "raison d'être". Jei romanas turi dvasinę prasmę, tada gema "Anna Karenina", bet jei romanas redukuojamas iki fizikos, tada bus tik knygpalaikė. Veikiant iš viršaus, Rusijoje kyla polemikos apie egzistencijos principus temperatūra, ir ji bus juo aukštesnė, kai rusų romanas pasidarys rašyta komunikacijos tarp žmonių forma.

— Kaip publika sutiko jūsų žurnalą "Kontinetntą"?

— Iš karto susidūrėme su daugybe kliūčių, ypač ekonominio pobūdžio. Bet dabar padėtis pasikeitė į gerąją pusę. Pirmojo numerio vien tik Vokietijoje paduota 30,000 egz. Antrajam jau turime 15,000 pastovių prenumeratorių. Prie to reikia pridėti vertimus į kitas kalbas. Jau galėjome išsimokėti skolas ir dabar jau esame ekonomiškai nepriklausomi nuo pirmojo mūsų leidėjo vokiečio. Tačiau rezistencija prieš mus yra labai stipri, ypač iš intelektualų aplinkos.

— Žinome, kad Nobelio premijos laureatas Heinrich Boell yra pasakęs, jog jūsų polemika apie Stalino žiaurumus nepadeda ir nepasitarnauja išgelbėti nuo bado mirties nė vienos indės vaikų...

— Aš jau atsakiau Boelliui. Jo pastaba ne vietoje, nes mūsų polemika yra virš stalinizmo: ji puola pačią doktriną. Kodėl socialistiniai kraštai siunčia neišsivysčiusiems kraštams ginklus, o ne duoną, o kai pasiunčia duonos, tai pareikalauja aukštos kainos, o juk ta duona yra faktinai amerikiečių. Suprantu Boellį ir į jį panašius, kurie tiki į gerą valią, kad galimas sutaikymas krikščionybės ir marksizmo. Visur, ir Amerikoje, manęs klausia, ar toks suderinimas yra galimas. Man sako, kad ir Kristus dalino duoną išalkusiems. Aš atsakau, kad Kristus dalino savo duoną ir laisvai, kai tuo tarpu šiandien dalinama kitų duona ir per jėgą. Mintis suderinimo krikščionybės ir marksizmo yra kažkas baisaus. Ši problema jau buvo išspręsta prieš du tūkstančius metų trumpame velnio gundyme. Prie to, ką Kristus atsakė Gundytojui, nieko negalima pridėti. Mes Rusijoje jau išsprendėme šią problemą. Tarp laisvų intelektualų šiandien girdisi giliai religingi pokalbiai, ir šioje perspektyvoje galima kalbėti apie žmonijos ateitį. Visa kita mums atrodo tik vaikų vogravimai.

— Neatrodo, kad šiandien Vakaruose radote tą pačią problematiką.

— Tai tiesa. Iš karto iliuzija buvo labai stipri. Ir kultūrinėje plotmėje mes atsidūrėme prieš intelektualinę diktatūrą, visiškai priešingai mūsų pozicijoms. Vėliau nusivylimas sumažėjo, kai pastebėjome, kad yra daug nepriklausomų asmenų, reikėjo tik juos surasti. Tačiau reikia ieškoti tarp tų, kurie nėra kieno nors komanduojami. Juk ir mūsų laikraščio bendradarbiais mes priimame visus. Vienintelis mūsų tikras priešas yra totalitarizmas. Visa, kas šiandien matyti Vakaruose, yra panašu į tai, ką matė Rusija XIX amžiaus gale ir XX pradžioje. Skirtumas tas, kad mes šiandien pažįstame pasekmes ir nesirengiame tylėti. Vakaruose esą kitaip, — ne vienas man pasako. Kitaip negali būti ir niekad kitaip neatsitiko. Portugalijoje šiandien kartojasi karikatūra kaip tik to, kas įvyko Rusijoje. Komunistai jaučiasi tiek stiprūs ir gudrūs, kad niekad nekeičia savo taktikos: ją visuomet ir visur pakartoja.

— "Karantino" įvade kalbate apie šiandieninį "socialinį demoną". Bet juk ar visuomenė nėra krikščioniškoji vertybė"?

— Teisingai. Aš padariau aliuziją į humanizmo bandymą pakeisti Dievą žmogumi. Iš to atsirado kančios ir bandymai, kuriuos šiandien išgyvename. Aš tikiu, kad bandymai ir kančios yra leisti Apvaizdos, kad žmogus pabustų iš savo iliuzijų. Kada peržengiama dieviškumo riba, o medžiaginės vertybės ima viršų, tada visuomenė pasidaro žiauri ir demoniška. O kas vaduojasi dvasiniais idelais, tas kuria tikrąją visuomenę. Priešingai, tai bus tik tuščia kalba apie tas pačias vertybes, o prasmė jų bus visai kitokia. Kalbų susimaišymas yra pasekmė smurto ir iš jo sekančio skausmo. Ir tai vyksta ne tik socialistiniuose kraštuose, bet ir palaiduose Vakaruose. Be dvasinių vertybių pažinimo, be žmogaus sugrįžimo į save, nėra kitų ribų, kurios suvaldytų jame esantį žvėrį.

J. Draugelis

Kazys Norvilas

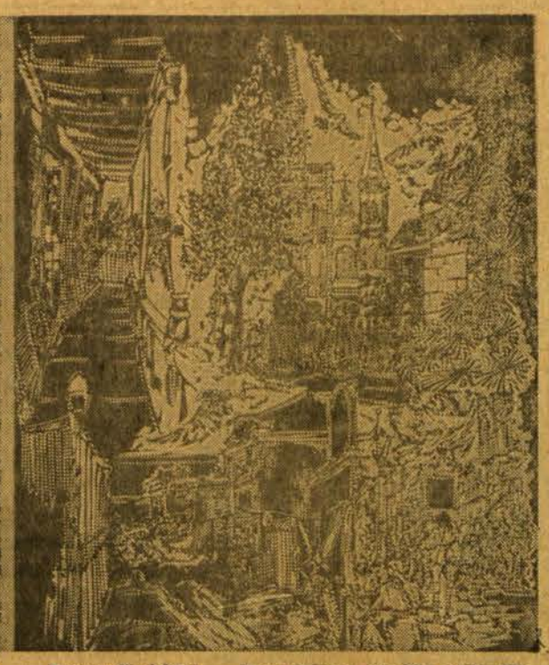

Gamtoje (spalvota nuotrauka)

Pranas Skvirblys

New Orleans (medžio raižinys)

Ir kūrybingam jaunimui vietos kiek tik nori

Kai net ir spaudoje buvo prasitarta, jog kažkas kažkur pavyduliauja ir neleidžia reikštis mūsų dailės jaunimui, tai praėjusio savaitgalio realybė Chicagoje rodo visai ką kitą: kūrybingam jaunimui savo darbų parodymui vietos nestinga, jis pats parodų patalpas lengvai susiranda, o visuomenė jas noriai lanko ir džiaugiasi jaunaisiais talentais.

Praėjusį savaitgalį tokių parodų Chicagoje buvo atidarytos net dvi: **Rimvydo Cinkos** grafikos darbų paroda Jaunimo centro apatinėje salėje (atdara dar šiandien ir rytoj) ir trijų jaunų menininkų darbų paroda Marquette Parko Playhouse patalpose. Pastaroji Playhouse salėje buvo tik dvi dienas: praėjusį šeštadienį ir sekmadienį. Joje savo darbus išstatė **Pranas Skvirblys** (grafiką), **Kazys Norvilas** (nuotraukas) ir **Robertas A. Ramananskas** (tapybą). Jų paroda buvo atidaryta labai šiltu, paskatinančiu, bet ir neatlaidžiu žinomojo mūsų grafiko Viktoro Petravičiaus žodžiu. O tai kaip tik liudija, kad vyresnieji mūsų dailininkai jauniems talentams nėra priešiški ir kiekvieną viltingą jaunųjų pastangą pasitinka iškėstomis rankomis.

Pirmosios parodos kaltininkas — **Rimvydas Cinka** nėra tarp jaunimo jau pats jauniausias. Meno mėgėjams šiek tiek pažįstami ir jo grafikos darbai. Tačiau jo vieno grafikos individualumo darbai, kuriuose lukštenasi žmogaus ir gamtos įdomi simbiozinė būsena. Grafikas puikiai jaučia grakštaus ritmo polėkį ir statikos monumentalumą, dažnai vieną ir kitą jungdamas arabeskinėje dėmių ir linijų pynėje.

Kazys Norvilas savo spalvotose nuotraukose yra tikras gamtos poetas. Bet tai ne plačių peizažų tapytojas, o detalės atradėjas ir jos stebuklo burtininkas. Žiedo, žolės, gyvo ar negyvo medžio atspalvis ar forma yra didieji Kazio Norvilo akies taškiniai. Tai ne kontrastų ir absurdikos trenksmas, tai tylios, lyriškos poezijos kalba.

Daug kam tikra naujiena buvo Roberto A. Ramanausko tapybos darbai. Naujiena ne kokia nors originalumo prasme. Juose dar galima rasti vienokių ir kitokių įtakų. Bet naujiena grynai rimto tapybinio atlikimo prasme. Tai ne bet koks pasišvaistymas dažais įrėmintoje erdvėje. Tai spalvinių ir kompozicinių sprendimų ieškojimas ir kantrus pokalbis su jais siurrealistinės erdvės plokštumose.

Prisimenant, kad tuo pačiu metu (praėjusį savaitgalį) Chicagoje dar vyko M. Dobužinskio darbų paroda Čiurlionio galerijoje ir Antano Petrikonio — Jono Šalnos darbų paroda Marquette galerijoje (ji dar tebevyksta), galime tikrai pasidžiaugti gana gyvu čionykščiu mūsų dailės bruzdėjimu.

k. brd.

MENO PAVASARIS WASHINGTONE

(Atkelta iš 3 pusl.)

Pagaliau, prisikrovęs meno vertybių, pakvietė jas tvarkyti žinomą galerijų ekspertą A. Lerneri, kuris dabar yra Hirshhorno muziejaus direktorius Washingtone. Nuo tada įvairiuose Amerikos muziejuose prasidėro Hirshhorno kolekcijos parodos. Gastrolės pasiekė viršūnę, kai 1962 m. Guggenheimo muziejuje New Yorke buvo išstatyta 444 geriausios skulptūros. Tada jau Hirshhornas nebeturėjo ramybės. Amerikos meno centrai ėmė prašinėti jo kolekcijos nuolatiniam rodymui. Ir pats kolekcininkas jautė, kad tokia daugybės meno kūrinių turi būti prieinama Amerikos žmonėms. Galų gale 1966 m. prez. Johnsonas paskelbė, jog Hirshhornas savo meno lobius padovanojęs Jungtinėms Amerikos Valstybėms su sąlyga, kad būtų pastatytas muziejus ir pavadintas jo vardu. Visa tai tuojau įvykdyta. Muziejus per kelerius metus atsirado Independence alėjoje Washingtone.

Be Hirshhorno muziejaus dabar būtų sunku apsieiti dailininkams ir meno mylėtojams. Tas žmogus praturtino Ameriką ir pats pasijuto laimingas. 1969 m., prakasant muziejaus statybai žemę, jis kalbėjo: "Kaip meno rinkėjas, didžiąją gyvenimo dalį praleidau su menu ir menininkais. Dabar man garbė savo kolekciją atiduoti Amerikos žmonėms. Tai atlyginimas už tai, ką ši didelė tauta davė man ir kitiems, kai atkeliavome imigrantais. Buvau 6 metų, kai čia mane atvežė motina iš Latvijos. Ko aš pasiekiau Amerikoje, nebūčiau pasiekęs jokiame kitame pasaulio krašte".

Šis pavasaris yra pirmas po Hirshhorno muziejaus atidarymo. Muziejus atrodė lyg ką tik pražydęs savo išoriniu ir vidiniu grožiu Washingtono miesto parkuose. Taip pat pirmą pavasarį ir Tautinė galerija sukaupusi laikė Kinijos archeologinius meno lobius. Paroda užsidarė per pačias Velykas — kovo 30 d. Visa tai regėjus, nebuvo taip graudu, kai iš Washingtono reikėjo išvažiuoti pirm vyšnių žydėjimo.

Auksinė vaza (Tang dinastija 618 — 906 po Kr.)

— Gudrus žuikis tik tada pritaria vilko mintims, jeigu jos su-prieš rinkimus, o krato po rinkimų.

— Politikai tiesia rankas jums tampa su tigro nuomone.

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7 ¾ % Mokamas už 6 m. certifikatus. Minimum $1.000
6 ½ % Mokamas už 1 m. certifikatus Minimum $1.000
5 ¼ % Mokamas už investavimo sąskaitos

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai

VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

1975 TOUR TO LITHUANIA AND GERMANY
WITH
EUROPA TRAVEL SERVICE
911 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119
Telephone: (216) 692-1700
ON KLM ROYAL DUTCH AIRLINES TRANSATLANTIC
BOEING 747 JUMBO JET PLANE
Departure: May 29, 1975 Return: June 12, 1975
Tour price from Cleveland $1.005.00
Tour price from New York $ 921 00

ITINERARY:
5 nights in Vilnius with a full day excursion to Kaunas, (Possibility of extra night in Vilnius)
4 nights in Riga, Latvija
4 nights in West Germany

TOUR PRICE INCLUDES:
- Economy class air fare from Cleveland, respectively from New York
- Air transportation Leningrad, Vilnius, Riga, Leningrad
- First class hotel accomodations, double occupancy
- Pension accomodations in West Germany
- 3 meals daily in Vilnius and Riga
- Sightseeing tours
- Transfers
- Bus transportation
- Baggage handling

For departure from other cities add the following fares to the New York rate:

CHICAGO: $119.00 DETROIT: $81.00
BUFFALO: $68.00 TORONTO $86.00
SINGLE SUPPLEMENT $95.00

All rates are subject to change.

RESERVATION FORM

EUROPA TRAVEL SERVICE, 911 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119 Telephone (216) 692- 1700

GENTLEMEN:

Enclosed is $..... as deposit for this tour. (Make checks payable to Europa Travel Service). Minimum deposit $100.00 per person. Final payment due 30 days prior to the departure date.

Mr.
Mrs. ..... Number in party .....
Address .....
City ..... State .....
Telephone number ..... Single accomodations .....
I will be travelling with .....

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUČIŲ 5.25%
$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%
$1,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
$1,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki $40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

EQUAL HOUSING LENDER

MEMBER FSLIC

CHICAGO ★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

Nauji leidiniai

• METMENYS, 1975 m. Nr. 29. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Leidžia Metmenų bendrovė. Dailės priežiūra Vytauto O. Virkau. Techninė redaktorė Henrieta Vepštienė. Administuoja M. Paškevičienė, 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill. 60629. Keturių numerių prenumerata — 10.00 dol., garbės prenumerata — 15.00 dol., šio numerio kaina 3.00 dol.

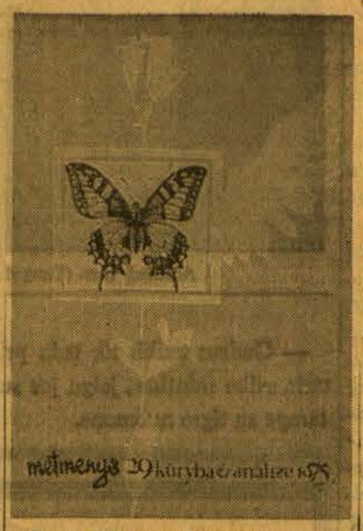

Naujo "Metmenų" numerio viršelis, pieštas Henrietos Vepštienės.

Živilė Bilaišytė rašo apie Marcelijaus Martinančio, Lietuvoje pokario dešimtmečiais subrendusio poeto, poeziją. Delija J. Valiukėnaitė įdomiai lygina T. S. Elioto "Bevaisės žemės" originalą su Tomo Venclovos vertimu. Duodama ištrauka naujos Kosto Ostrausko dramos "Čičinskas". Algirdas Landsbergis pateikia beletristinę apybraižą "Dainos gimimas". Apie struktūrą, ir emblemų motinas rašo Vytautas Kavolis. Į klausimą: kodėl pasaulis nežino Čiurlionio, bando atsakyti Romas Viesulas. Spausdinama Jurgio Janavičiaus detektyvinės novelės "Pranciškėlio diena ir naktis" antroji dalis. Czeslaw Milosz aptaria O.V. Milašiaus pomirtinius likimus. Vincas Trumpa recenzuoja knygą "Balys Sruoga mūsų atsiminimuose". Romas J. Misiūnas straipsnyje "Alternatyvių kelių utopijon ieškojimas", pristato, kaip jis pats sako, "tris veikalus, liečiančius pagrindinių visuomenės tendencijų dabarties ir artimos ateities marksistinę analizę, marksizmo reikšmę tų tendencijų išaiškinime, ir praktiškus pasiūlymus, suformuluotus šių veikalų autorių marksizmo šviesoje". O autoriai yra: Svetozar Stojanovič, Roj Medvedev ir Roger Garaudy. Liūtas Mockūnas recenzuoja Lietuvoje premijuotą Vytauto Bubnio romaną "Po vasaros dangum". Apie neseniai Europoje pradėtą leisti "Kontinento" žurnalą rašo V. Jungėnas. Pabaigos užsklandai — Z. Bilaišytės "Iš kritikų pokalbio".

Numerį puošia pluoštas kun. Algimanto Kezio, S.J. nuotraukų, tapgi Viktoro Petravičiaus ir Vytauto O. Virkau piešti ekslibrisai.

• MARTYNAS MAŽVYDAS, PIRMOJI LIETUVIŠKOJI KNYGA. Išleido "Vaga" Vilniuje 1974 m. Knyga išleista "Lituanistinės bibliotekos" serijoje. Leidinys 348 psl. Redakcinė komisija: K. Korsakas (pirm.), K. Ambrasas, J. Jurginis, J. Palionis. R. Šarmaitis. Įvadiniai straipsniai K. Korsako ir Ročkos. Tekstą ir komentarus paruošė M. Ročka.

Knygos pratarmėje sakoma: "Šis pirmosios lietuviškos knygos leidimas pateikiamas skaitytojams dėl keleto priežasčių. Ankstesnių jos leidimų jau seniai nebėra, ir patys leidiniai yra tapę retenybėmis. Tuo tarpu naujai atsirado vienas pirminis jos egzempliorius, kuris dabar saugomas mūsų respublikoje. Kaip tik tas egzempliorius ir sudaro pagrindą šiam fotografuotiniam leidimui.

"Atsižvelgiant į 'Lituanistinės bibliotekos' paskirtį — teikti lietuvių kultūrinį palikimą ne tik specialistams, bet ir platesniam skaitytojui, — čia dedami atitinkami bendresnio pobūdžio įžanginiai straipsniai ir paaiškinimai, šalia originalo fotokopijos duodamas ir transliteruotas mūsų rašto praktikoje vartojamais rašmenimis lietuviškas tekstas.

"Šiame leidinyje spausdinami ir M. Mažvydo lotyniškai rašyti laiškai bei jų vertimas į lietuvių kalbą. Anksčiau jie tebuvo skelbti specialiuose mokslo žurnaluose, šiandien platesniam skaitytojų ratui sunkiai beprieinami".

• ŠVIETIMO GAIRĖS. Nr. 12. Lietuviško ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Leidžia JAV LB Švietimo Taryba Chicagoje. Redakciją sudaro: Petras Maldeikis — redaktorius ir Juozas Masilionis — redaktoriaus pavaduotojas. Žurnalo mecenatas — Lietuvių fondas. Administruoja Stasys Rudys, 415 Plum Street, Michigan City, Ind. 46360. "Švietimo Gairės" išeina du kartus per metus. Metinė prenumerata 3.00 dol., atskiras numeris 1.50 dol.

Šiame žurnalo numeryje: P. M. "Lietuviškoji mokykla pateisina tautos išlikimo viltis"; P. Miškinis "Vaiko paruošimas mokytis skaityti"; P. Ancevičienė "Mokytojo darbas mažoje mokykloje"; Vida Augulytė "Tėvų pagalba mokytojui"; Juozas Plačas, "Lyginimas, mokant lietuvių kalbos"; J. Varnas "Nusikaltimai ir auklėjimas"; J. Skuodas "Pakeliui į esencializmą"; Elena Songinienė "Lietuviškojo jaunimo išeivijoje rūpesčiai; K. Bartkus "Su tokiais kursais mums nepakeliui"; Ignas Malėnas "Atsakymas Poniai Elenai Songinienei; Ignas Malėnas "Sunkios Lietuvos švietėjų dienos"; P. Maldeikis "Lietuvybė ir asmenybė"; Netekome iškilių pedagogų; Iškilių lietuvių pedagogų sukaktys; Rašo mums rūpimais klausimais. Lietuviškoji mokykla praturtėjo naujais vadovėliais; Lietuviškojo auklėjimo aktualijos; Švietimo Taryboje gaunamos mokslo priemonės ir knygos jaunimui.

Priedui dar pridėtas 20 psl. leidinys "Skaidrės". Tai mokymui labai pravarčių skaidrių sąrašas — viso 700 skaidrių. Temai "Vilnius — Lietuvos sostinė" teikiama net 70 skaidrių, Kaunui — 63 skaidrės, Nemunui — 36 skaidrės, Pajūriui — 36, Trakams — 17, Vytautui — 20, Laisvės kovoms — 16, Lietuvių tautiniams drabužiams — 36 skaidrės, Lietuvių dailininkų darbams — net 155 skaidrės, Senovės lietuvių architektūrai ir liaudies menui — 75 skaidrės, duodamos taipgi įvairių liaudies pasakų bei dainų iliustracijos ir kt. Skaidres galima užsisakyti šiuo adresu: V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr. Suite 506 Weston, Ont. Canada, M9R 2M7.

• *PENKIOLIKMETIS CHICAGOS TOLMINKIEMYJE 1959-1975.* Kristijono Donelaičio mokyklų sukaktuvinis leidinys. Knyga didelio formato, 316 psl., gausiai iliustruota nuotraukomis. Tekstuose duodama mokyklų istoriją liečiančios medžiagos ir mokinių raštingumą reprezentuojančių raštų.

"Švietimo Gairių" naujas numeris

• *MŪSŲ ŽINIOS, 1975 m. balandžio mėn. Nr. 7(70).* Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Danutė Vakarė. Atsakingasis redaktorius Algimantas Kezys, S. J. Adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

Šį kartą daug vietos skiriama Chicagos Aukštesniosios lituanistikos mokyklos sidabriniam jubiliejui, naujam lietuvių tautos ir valstybės istorijos vadovėliui ir kt.

• *AKIRAČIAI, 1975 m. kovo mėn. Nr. 3 (67).* Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press. Inc., 6821 South Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Redaguoja kolektyvas. Metinė prenumerata $6.00. Atskiro numerio kaina $0.75.

Pasitinkamas "Kontinento" žurnalas, dedamas pokalbis su Broniu Raila, kalbama apie Lietuvos literatūrą be pozityvaus herojaus, piktinamasi asmenybės kultu išeivijoje.

• *MOTERŲ DIRVA, 1975 m. kovo mėn. Leidžia Moterų sąjunga.* Redaguoja ir administruoja Dalė Murray, 3005 N. 124 St., Brookfield, Wis. 53005. Šis 24 psl. leidinys pasirodo šešis kartus metuose. sausio, kovo, gegužės, liepos, rugsėjo ir lapkričio mėnesiais. Metinė prenumerata $2.50.

• *LAIVAS, 1975 m. balandžio mėn. Nr. 4.* Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaškas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina metams Amerikoje ir Kanadoje $4.00, kitur — $5.00.

Apie Marijos apreiškimą rašo kun. J. Vaškas, o apie Kristaus evangeliją pagal evangelistus — prel. L. Tulaba. Spausdinamas R. Raslavičienės pasakojimas iš Šv. Rašto "Izaokas ir Rebeka". Su didžiuoju Amerikos mintytoju vysk. Fulton Sheen supažindina kun. J. Prunskis.

• *SKAUTŲ AIDAS, 1975 m. kovo mėn.* Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Redaguoja A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata metams $5.00.

Skautiško, visuomeninio ir kultūrinio ugdymo jaunimo žurnalas, gausiai iliustruotas.

• *ŠALTINIS, 1975 m. Nr. 1.* Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Leidžia Šv. Kazimiero sąjunga ir lietuviai marijonai. Redaguoja S. Matulis, MIC. Prenumerata metams $4.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG 2 6 AH. England..

Laikrašty prisimenamas a. a. prof. Juozas Brazaitis, M. K. Čiurlionis, duodama grožinės literatūros ir kronikos.

330,000 DOL. UŽ DEGAS PAVEIKSLĄ

Amerikiečių Bensinger šeima Londone pardavė Degas pastelę "Apres le Bain". (Po išsimaudymo) už 330,000 dol. Nupirko S. Somerville galerija Londone.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1975 METAIS
American Travel Service Bureau šiais metais organizuoja sekančias keliones į Lietuvą:

GAUTA PAPILDOMA GRUPĖ:
#7A — Rugpiūčio mėn. 10 d. — rugpiūčio mėn. 25 d.
iš NEW YORKO — $1150.00
iš CHICAGOS — $1269.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 2 Maskvoje, 5 Romoje

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — VIETŲ SKAIČIUS RIBOTAS!
5 DIENOS LIETUVOJE (1 diena Kaune)
Kiekvieną Grupę Lydės Prityręs Kelionių Vadovas
Dar yra vietų sekančiose grupėse:
#1 — Gegužės 26 d. — birželio 10 d. iš NEW YORKO — $ 979.00
iš CHICAGOS — $1098.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 5 Talline, 3 Maskvoje
#9 — Rugsėjo 1 d. — rugsėjo 16 d. iš CHICAGOS — $1098.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 4 Talline, 3 Maskvoje
#10 — Spalio 1 d. — spalio 15 d. iš NEW YORKO — $ 929.00
iš CHICAGOS — $1048.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 3 Rygoje, 3 Maskvoje
#11 — Gruodžio 19 d. — sausio 3 d. — Kainos bus paskelbtos vėliau.
2 naktys Maskvoje, 6 naktys Vilniuje, 3 naktys Rygoje, 4 naktys Maskvoje.
EKSKURSIJA Į HAWAJUS — Lapkričio 22 d. — gruodžio 6 d.
4 salos iš CHICAGOS — $ 599.00
Taipgi turime grupinių (Charters) skridimų į Europą, kuriais galite pasinaudoti ir nebūdami klubų nariais. Chicago - Miunchenas tiktai — $135.00. (Ten ir atgal).
Dėl informacijų skambinkite arba rašykite:
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787
Norintiems atsikviesti gimines iš Lietuvos padarome reikalaujamus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame lėktuvų bilietus — be jokio papildomo mokesčio.
AIR FARES AND CONTENTS OF THIS ANNOUNCEMENT ARE SUBJECT TO CHANGE AND/OR GOVERNMENT APPROVAL.

Prano Naujokaičio
LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA, I tomas
Tai naujausias lietuvių literatūros nagrinėjimas šių laikų šviesoje, didelio formato, kietais viršeliais, virš 600 pusl. dydžio knyga, labai reikalinga mokyklai, rašytojams, žurnalistams ir visai lietuvių šviesuomenei.
1 egzempliorius $10.00
2 egzemplioriai $18.00
3 egzemplioriai $24.00
Užsisakant daugiau kaip 3 egz. $7.50 už kiekvieną.
Užsakymus siųskite: Mr. A. Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629. Čekius ar money order'ius rašykite: LB Kultūros Taryba vardu. Nesiųskite voke grynų pinigų.

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ
Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.
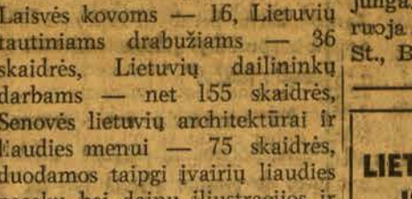
CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas 2 durų Hardtop

PLYMOUTH FURY — Sport. 2 durų Hardtop, 6 cilinderių
Turime jauauoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo $50.00.
Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.
BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavinėja ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

PROGRESS
Yes, Progress has always been the goal of Standard Federal Savings, and we have proven that with our steady Financial Growth
In keeping with our goals and to serve you, the people who have helped us attain our position as one of the leading financial centers of the Southwest side, we are now offering a 7¾% per annum, 6 year, $1000 minimum certificate account.
All Standard Federal certificates are issued in minimum amounts of $1,000. Your savings in either a passbook or certificate account are insured up to $40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.
For over 65 years, Standard Federal Savings has been the financial center of Chicago's Southwest side serving people with integrity, faith and trust. Stop in today and open the account of your choice, insuring the progress of your financial goals.
7¾% Yearly — CERTIFICATE ACCOUNTS* 6-Year Maturity YIELD INCREASE TO 8.17% on interest accumulated for 1 year
7½% Yearly — CERTIFICATE ACCOUNTS* 4-Year Maturity YIELD INCREASE TO 7.90% on interest accumulated for 1 year
6¾% Yearly — CERTIFICATE ACCOUNTS* 30 Month Maturity YIELD INCREASE TO 7.08% on interest accumulated for 1 year
6½% Yearly — CERTIFICATE ACCOUNTS* 1 Year Maturity YIELD INCREASE TO 6.81% on interest accumulated for 1 year
5¾% Yearly — CERTIFICATE ACCOUNTS* 90 Day Maturity YIELD INCREASE TO 6.002% on interest accumulated for 1 year
5¼% — PASSBOOK SAVINGS* Interest Paid To Date Of Withdrawal YIELD INCREASE TO 5.39% on interest accumulated for 1 year
Your savings in either a Standard Federal passbook or certificate account are insured up to $40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.
* All certificates are issued in minimum amounts of $1,000. A substantial interest penalty is required for early withdrawal.
STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140
Monday, Tuesday, Thursday, Friday - 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday - 9 a.m. to noon
Wednesday - No Business Transacted

Kultūrinė kronika

Žmonės ir temos Lituanistikos instituto suvažiavime

Dr. Bronius Vaškelis, vadovaująs Lituanistikos instituto suvažiavime lietuvių literatūros sesijai.

LIETUVIŲ LITERATŪRA LITUANISTIKOS INSTITUTO SUVAŽIAVIME

Šeštadienį, gegužės 17 dieną, bus trys viešos paskaitos literatūros sesijoje, kuriai pirmininkaus dr. Bronius Vaškelis, Laffayette College (Easton, Penn.) profesorius ir L.I. literatūros skyriaus vedėjas. Žinomasis rašytojas ir literatūros kritikas Antanas Vaičiulaitis kalbės apie Motiejaus Valančiaus raštų stilių. A. Vaičiulaitis yra trylikos knygų autorius, taip pat atlikęs nemaža vertimų ir paskelbęs mokslinių literatūros studijų. Kaip kritikas ži-' nomas Aug. Raginio vardu.

Antrąją paskaitą skaitys Ohio valstybinio universiteto profesorius dr. Rimvydas Šilbajoris. Jo tema orientuota į netolimos praeities okup. Lietuvos rašytojus — Ičhoko Mero kūrybą. R. Šilbajoris gavo M.A. ir Ph. D. laipsnius Columbia universitete New Yorke, parašė dvi knygas ir per 50 straipsnių literatūros klausimais, skaitė paskaitas lietuvių ir tarptautiniuose suvažiavimuose, buvo Assoc. for the Advancement of Baltic Studies pirmininku.

Literatūros sesija bus užbaigta dr. Kęstučio Keblio iš Southfield, Michigan, paskaita "Vaizduojamojo požiūrio technika Škėmos ir Sluckio romanuose". K. Keblys gavo Ph. D. laipsnį Purdue universistete 1962 metais. Šalia savo profesinio darbo chemijoje, dr. Keblys rašo literatūros klausimais periodikoje, yra aktyvus lietuviškų organizacijų veikėjas ir žinomas savo studija "Romanas "Šeivijoje" 1968 metų K. Bradūno redaguotoje knygoje "Lietuvių literatūra svetur".

Suvažiavimas vyks Lietuvių namuose, 877 East 185 St., Cleveland, Ohio. Kviečiama visuomenė.

SOCIOLOGIJA IR PSICHOLOGIJA LITUANISTIKOS INSTITUTO SUVAŽIAVIME

Šeštadienį, gegužės 17 dieną, 3:30-5:00 val. bus dvi sociologijos paskaitos. Sesijai pirmininkaus prof. dr. Domas Krivickas iš Washingtono. Dr. Benediktas V. Mačiuika kalbės apie socialines ir kultūrines problemas sukolektyvintame Lietuvos kaime. Prelegentas yra Connecticut valstybinio universiteto (Storrs) profesorius. Dėsto moderniąją Europos ir Sovietų Sąjungos istoriją. Daktaro laipsnį gavo Chicagos universitete 1963 metais. Okupuotos Lietuvos klausimais yra rašęs Lituanus, Aiduose, Metmenyse ir keliuose angliškuose žurnaluose. Dr. Vytautas S. Vardys skaitys temą: "Tautiškumas ir socialinė kaita Baltijos respublikose". Paskaitininkas yra Oklahomos universiteto (Norman) politinių mokslų profesorius. Daktaro laipsnį gavo 1958 m. Wisconsino universitete. Dviejų knygų ir daugelio mokslinių studijų autorius, lietuvių žurnalų bendradarbis, tarptautinių ir lietuvių mokslinių suvažiavimų prelegentas, buvęs Assoc. for the Advancement of Baltic Studies pirmininkas.

Psichologijos sesijos paskaitos vyks sekmadienį, gegužės 18 d., 1:30-3:00 val. Dr. Vytautas Černius, Temple u-to prof. Philadelphijoje, kalbės akultūracijos klausimu. Tas problemas jis nagrinėjo II-me Mokslo ir kūrybos simpoziume 1973 metais; dabar iškels naujų aspektų. V. Černius baigė Bostono u-tą ir daktaro laipsnį gavo Chicagos universitete 1966 m. Gilino studijas Europoje. Dr. Ina Užgirienė, Clark univ. profesorė, Worcester, Mass., skaitys apie psichologinę dvikalbiškumo reikšmę vaikystėje. Prelegentė gavo Ph. D. laipsnį už klininkinės psichologijos disertaciją Urbanos universitete 1962 m. Išspausdino eilę mokslinių studijų specialiuose žurnaluose ir bendradarbiauja lietuvių spaudoje. Dalyvauja mokslininkų suvažiavimuose su paskaitomis. Šiame L. I. suvažiavime pirmininkaus psichologijos sesijai.

Suvažiavimas vyks Lietuvių namuose, 877 East 185 st., Cleveland, Ohio. Kviečiama visuomenė.

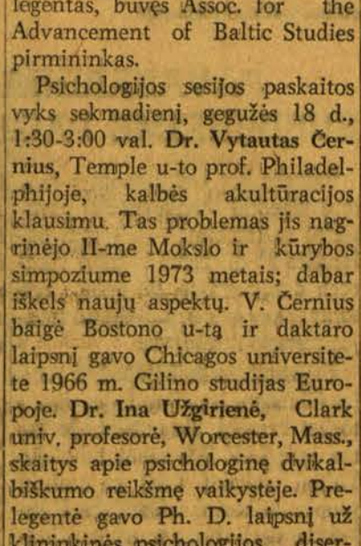

Dr. Domas Krivickas, sociologijos sesijos vadovas Clevelande įvykstančiame Lituanistikos instituto suvažiavime.

POETAI "POEZIJOS PAVASARYJE CHICAGOJE"

Tradicinė mūsų poezijos šventė šiemet vėl įvyks Jaunimo centre gegužės 30—31 d. (penktadienį ir šeštadienį). Tai bus vėl "Poezijos pavasaris Chicagoje". Šiemet jame jau pasižadėjo savo kūrybą skaityti: Liūnė Sutema, Vitalija Bogutaitė, Aloyzas Baronas ir Rimas Vėžys. Šiuo mūsų poezijos festivaliu bus užbaigtas 1974—1075 metų kultūrinių vakaronių sezonas.

DAINUOJANTI KULTŪRINĖ VAKARONĖ

Jaunimo centro kavinės kultūrinė vakaronė Chicagoje ateinantį penktadienį (gegužės 2 d.) 8 val. vak. bus skirta lietuviškai dainai. Prie kavos ir gardumynų vakarojantis turės rpogos išgirsti Jaunimo centro chorą "Audrą", dainuojantį studentų vienetą "Vaivą", "Grandies" dainininkus . "Žiedžirbas, o taipgi padainuos Danutė Runimaitė ir Tautvilaitė. Tai bus tikras dainų vakaras Jaunimo centro kavinėje. Visi kviečiami.

LIETUVIAI EMERIKIEČIŲ EKSLIBRISTŲ ŽURNALE

"American Society of Bookplate Collectors and Designers" leidžia ir savo žurnalą "Bookplates in the News". Žurnalas išeina kas trys mėnesiai. Jo adresas: 429 North Daisy Ave., Pasadena, Calif. 91107. Redaguoja Audrey Spencer Arellanes. Balandžio mėnesyje išėjusiame naujame žurnalo numeryje du puslapiai skirti ir lietuviškiems ekslibrisams. Viename puslapyje informuojama apie nemažai ekslibrisų sukūrusį mūsų dailininką Vytauta O. Virkau. Puslapyje iklija duodamas ir vienas jo ekslibrisas, padarytas Stasiui Pilkai jo 50 metų teatrinio darbo proga. Čia pat puslapyje informuojama ir apie Stasį Pilką, ne vien tik kaip teatralą, bet ir ekslibristą. Kitame žurnalo puslapyje ekslibristas dr. V. E. Vengris supažindina skaitytoją su šiandieniniu lietuviškuoju ekslibrisu, plačiau apsistodamas prie dail. Vinco Kisarausko ekslibrisų ir jų tarptautinio pasisekimo.Iklija vėl puslapyje duodamas Vinco Kisarausko Vitoliui Vengriui sukurtas ekslibrisas.

Visa ši, žurnale paskelbtoji medžiaga yra gražus supažindinimas ekslibristų pasaulio su lietuviškuoju ekslibrisu.

COMMEDIA DELL'ARTE CHICAGOJE

Italų renesanso teatre XVI ir vėlybesniais šimtmečiais populiariai vadinamoji Commedia dell'arte, atliekama profesionalų aktorių, buvusi paplitusi ir kitose Europos šalyse, dabar atgaivinta Chicagoje, Forum teatre (5620 So. Harlem) pastatant "The Three Cuckolds". Nors ta komedija L. Katzo kiek suaktualinta, tačiau išlaikiusi labai daug praeities bruožų ir įdomi daugeliu atžvilgių. Pliekia šeimų neištikimumą humoristinėmis situacijomis. Tai ypač sekasi, kad vaidinti buvo parinkti gerai įgudę profesionalai aktoriai, kaip 27 metus buvęs dramos direktorius Rosary kolegijoje B. Thompson, 1972 m. laimėjęs geriausio aktoriaus garbę W. Munchow, iš Goodman teatro atėjusieji Ch. Berendt ir N. Leonard, televizijos aktorė A. Silvestre, Hofstra universitete dramos studijas baigusi N. Burns. Ypač, kad juos darnian vienetan sėkmingai suvedęs talentingas Chicagos režisierius W. Pullinsi. (jp)

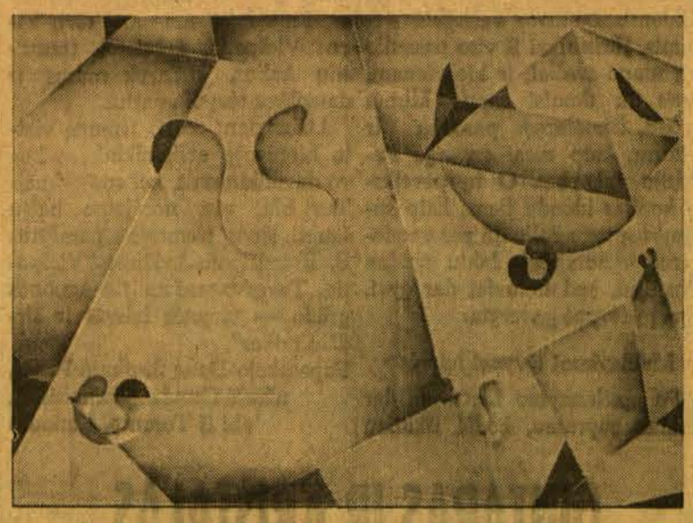

Robertas Ramanauskas Kelionės atspindžiai

Jonas Šalna (kairėje) ir Antanas Petrikonis Marquette meno galerijoje, Chicagoje, dabar vykstančioje jų darbų parodoje. Antano Petrikonio tapybos ir Jono Šalnos šaknų skulptūros paroda Detroite, naujosios parapijos salėje, bus š. m. gegužės 3-4 d.

Nuotr. V. Noreikos

SOCIALINIO TEISINGUMO ŠAUKSMAS

Ryžtingą žodį, primenantį socialinio teisingumo pareigą, taria jėzuitas William J. Byron savo naujoje knygoje "Toward Stewardship". (Išleido Paulist Press 1975 m. New Yorke, 89 psl., kaina 1 dol. 65 ct.). Knygos užvardinimas paimtas iš evangelinės minties, kad mes esame tik pasaulio turtų užvaizdos ir privalome dalintis su tais, kuriems daug ko trūksta. Veikale primenami Evangelijos dėsniai apie reikalą remti neturtėlius, cituojamos įspūdingos ištraukos iš pirmųjų ir vėlesniųjų krikščionijos šulų pareiškimų. Primenamas ir faktas, kad 10 proc. turtingųjų amerikiečių yra savininkai 56 proc. JAV asmeniškos nuosavybės ir finansinių išteklių; tie 10 proc. gauna 29 proc. krašto pajamų. Gi 10 proc. neturtingiausiųjų Amerikoje tegauna 1 proc. viso krašto gyventojų pajamų. Taip pat primenama, kad JAV gyventojai sudaro tik 6 proc. viso pasaulio gyventojų, o jie naudojasi 40 proc. visų pasaulio išteklių. Amerikiečio pajamos vidutiniškai yra 5,000 dol. metams, o Etiopijoje tik 60 dol., Bolivijoje 150, Indijoje 70 dol.

Dėl to autorius visus raginą daugiau laikytis socialinio teisingumo. Cituoja šv. Jono Auksaburnio žodžius: "Dievas niekada nei vieno nepasmerkė, kad bažnyčios nėra aprūpintos turtingais, didingais įrengimais, bet grasino pragaru tiems, kurie neduoda išmaldų neturtėliams". Net ir Vatikano II suvažiavime buvo pakartota Bažnyčios tėvų mintis: "Maitinki žmogų, mirštantį iš bado, nes jeigu jo nemaitinsi, jį užmuši". Apskritai autorius ragina prie prasmingesnio gyvenimo, kad nenusipelnytų modernieji žmonės ant savo paminklų užrašo, kurį Nobelio laureatas T. S. Eliot mini savo kūriny "The Rock": "Ir vėjas pasakys: čia gyveno padorūs bedieviški žmonės. Vienintelis jų paminklas yra asfalto kelias ir tūkstantis pamestų golfo kamuoliukų". J. Pr.

TEISIŲ MOKYKLOS DEKANAS

Nauju Chicagos universiteto Teisių mokyklos dekanu buvo parinktas kriminalogas N. Morris, 51 m.

Filmų įvairumai

Filmo herojus žydi ekrane

STASĖ SEMENIENĖ

Art Carney gavo Oskaro premiją, kaip geriausias aktorius, už atvaizdavimą tėvuko, kuris iškeliauja, pradėdamas odisėją, pilną svajonių ir nusivylimų.

"HARRY AND TONTO" yra juokingas, jaudinąs filmas, vystąs žavų pasakojimą apie seną vyrą, kuris staiga susipranta, kad jis dar net labai gyvas. Filmas sentimentalus, bet ne biaurus savo saldumu; aktorių sąstatas puikiai parinktas ir rimtai Paul Mazursky surežisuotas. Su humoru ir žemiškuoju žavesiu filmas stengiasi atidengti mums kažką ir pajusti, ką žmonės jaučia šiandien Amerikoje.

Art Carney akademinės premijos laimėjimas buvo maloniai sutiktas publikos, kuri atsistojimu ir griausmingu plojimu pagerbė televizijos veteraną. Carney padėkojo savo ilgamečiui agentui, kuris privertė jį pasirinkti tą rolę, sakydamas: "Suvaidink! ESI senas!" Aktoriaus triumfas tuo labiau buvo nepaprastas, nes,"Harry and Tonto" buvo jo pirmoji pagrindinė rolė filme. Tačiau publikai Carney nėra svetimas. Daugel metų jis žavėjo televizijos žiūrovus serijinieme "The Honeymooners", vaidindamas Ed Norton, meilų kanalizacijų darbininką. Besidomintys teatrais, neseniai matė ji Chicagos scenoje Neil Simono "The Prisoner of Second Avenue". Dabar gi jis, būdamas 56 m., sušvito [illegible] filmo žvaigžde, perduodamas 72 m. pensijon išėjusi mokytoją, kuris su katinu iškeliavo skersai Amerikos aplankyti savo šeimos narius paprastame, bet veiksmingame filme.

"Harry and Tonto" yra komedija su aštria briauna, tačiau stebėtinai švelniu sarkazmu, parodo minkštą širdį, bet, "nesuminkštintų smegenų" ir žiūrovą nuteikia geru jausmu, lyg šis tikrai pajustų, kad gyvena.

Harry (Art Carney) yra New Yorko našlys, perkopęs septynisdešimt ir pora, o jo geriausias draugas (be žmonių) yra katinas Tonto. Harry stengiasi vesti civilizuotą gyvenimą mieste, kurį jis seniau mylėjo, o dabar ryžtas taipgi neatsižadėti. Tačiau nei ketvertas užraktų ant durų neapsaugojo jo nuo keturių užpuolimų per vienerius metus. Trumpam jis apsigyvena su sūnaus šeima priemiesty Long Island, o vėliau iškeliauja į platų pasaulį su savo katinu.

Pakeliui jis sutinka jauną merg'ną. Susidraugauja, dalinasi savo gyvenimo prisimi'nimais. Jai jis pasipasakoja apie seniai užmirštą romansą su Isadoros Duncan trupės šokėja. Ji gyveno su savo vyru vaistininku paskutinių laiku Peru, Indianoje. Harry aplanko ją dabar senelių namuose.

Tada jis pasuka Chicagon pas dukrą Shirley (gerai suvaidintą Ellen Burstyn, gavusios "geriausios aktorės" Oskaro premiją kitame filme "Alice doesn't live here anymore"). Toji tvarko knygų parduotuvę Oak gatvėje, kur vietoje viskas buvo čia nufilmuota.

Filmas pradeda riedėti nuotykingai. Harry keiaujant su katinu autobuse.

Nuotykiai baigiasi Los Angeles, kur našlio sūnus Eddie gyvena linksmai ne pagal savo kišenę.

Filmo pasakojimas yra nuostabiai raminantis ir užtikrintas, kaip gudraus senio ramūs išvedžiojimai.

Ir vėl grįžtant prie filmo nugarkaulio — Art Carney, jis yra didingas, pilnas humoro, padorus vyras, net ir senatvėje vis augąs ir išlaikąs savo orumą. Carney sukurtas Harry yra ramios filosofijos ir švelnaus humoro žmogus. Carey vaidyba yra originali ir verta jo laimėto vainiko. Nelengva sukurti komedijas, kurios taipgi veiktų kaip drama. Mazursky parodė didelį sugebėjimą režisūroje, ir jo meniškas priėjimas prie filmo vystymo irgi kritikų buvo įvertintas keturiom žvaigždutėm — aukščiausiu pagyrimu.

INDIJOS RELIGINĖ IŠMINTIS

originali, dalykinė studija apie vieną iš šviesiausių Indų religijos laikotarpių parašyta Vytauto Bagdanavičiaus

Kai Azijos religijos šiandien perša mums savo mokslą ir kai kai kurios jų sąvokos darosi kasdieniniai mūsų žodžiai, verta yra susipažinti, kas tose religijose yra vertingo ir ko jose nėra.

Šis atspaudas iš Draugo kainuoja 3 dol. ir yra gaunamas Draugo ir pas platintojus.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PRospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

Laidotuvių direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONTD KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TEVAS IR SŪNUS—
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. GRovenhill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
Laidotuvių Direktoriai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3 9857
4605 07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
4307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
3314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6872
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
4354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-191

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S 60th AVE CICERO ILL. Tel OLympic 2-1009

PUIKI DOVANA ŠVENČIŲ IR KITOMIS PROGOMIS
ŠV. RAŠTO NAUJOJO TESTAMENTO
ANTRA LAIDA
Išleido
LIETUVIŲ KUNIGŲ VIENYBĖS
Mecenatas — Prel. Juozas Karalius
Naujasis Testamentas yra praktiško formato įrištas kietais viršeliais. Vertimas padarytas gražia lietuvių kalba. Mecenato dėka laida parduodama prieinama kaina.
Gaunama "DRAUGO" knygyne
Kaina — $5.00
Illinois gyventojai prašomi pridėti 50 centų mokesčiams ir persiuntimui: (kitur gyvenantieji pridėkite 25 centus).
Gera proga visiems įsigyt Naująjį Testamentą. Siųskit užsakymus:
DRAUGAS
4545 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE BESILANKANT

Pavasarį, vėsią, beržų naujais lapais pakvipusią dieną, mano koja vėl palietė brangią tėvynės žemę, kurios nemačiau beveik 30 metų.

Iki šiol Lietuva man buvo tik miražas. Skrendant per Atlantą svajojau, kad nors gaučiau nusiprausti veidą Nemuno vandeny, kojomis paliesti jo smėlėtą dugną ir nakties tylumoje pasiklausyti lakštingalos solo, apie kurią tik iš tėvų pasakojimų esu girdėjus. Atsiminimai blaškėsi vaizduotėje, nes tebuvau vos vienuolikos metų, kai palikau Kauną ir tuo baisiu momentu, kai karo audra ūžė virš galvos. Daugelis suaugusiųjų tautiečių tokiam sumišime paliko tėvynę su giliu skausmu širdyje, bet mano amžiuje, prisimenu, buvo tik viena mintis — pabėgti nuo karo, tos visa naikinančios pragaro mašinos, o kur — nesvarbu, jei tik tėvai ir broliai yra su manimi.

Metams slenkant ir užaugus, pradėjau ilgėtis tėvynės ir pasąmonėje jutau, ką ji man reiškia.

Gimtame Kaune

Kai pasiekiau savo gimtąjį Kauną ir tą namą, kur gyventa, nustebinau gimines savo atmintimi. Prisiminiau ir išaiškinau mūsų namo planą, kur šeimos baldai stovėjo ir mano daiktai gulėjo. Norėjosi šauktis mamos ir tėtės, kurių dvasios gal tikrai mane lydėjo (nes abu mirę), ir, rodos, jaučiau jų artumą. Pravirkau. Tuo laiku mane pasveikino senelis — dėdė, kuris taip priminė man tėvą... Atsiminimai riščia bėgo, ir tik po geros valandos atsipeikėjau, kad visa tai buvo praeityje, prieš trisdešimt metų, kad aš jau nebe vaikas, o suaugusi moteris, pati vaikų motina.

Mano išvargusi vaizduotė sukūrė tėvynės vaizdą, kurio ten neradau. Pasakojau ištroškusiems giminėms apie gyvenimą anapus Atlanto bei ten esančius pažįstamus.

Išgyvenimai Sibire

Graudu buvo klausytis, kai dėdė patylomis pasakojo savo pergyvenimus, iškentėtus Sibiro tundroje per dvidešimtį metų. Jo vaikai (mano pusseserė ir pusbrolis) taip pat perėję visus pragaro skyrius, ruso sugalvotus lietuviams išnaikinti. Kai kurie kentėdami kalėjimuose, kartais patys negalėjo suvokti, ar jie dar gyvi, ar jau mirę. Ir nusivildavo, kai pajusdavo, kad dar tebegyvena. Žinojo, kad dar toliau reiks kentėti beviltišką ateitį.

Vis dėlto komunistams nepavyko lietuvių nutautinti nei pasitikėjimą Dievu išplėšti. Kartais, nors ir ištrūkę iš to pragaro, nebūdavo tikri ir dabar nėra garantuoti, kad, nebus vėl areštuoti.

Nepajėgia užgniaužti lietuvių patriotiškumo

Mano pusseserė ir pusbrolis, sulaukę amnestijos vėl buvo suimti ir Sibiran išdanginti neribotam laikui. Džiugu, kad jie ir jų patriotiškumas vis dėlto nežuvo. Jų širdyse teberusena gili meilė savo pavergtam kraštui. Jie saugoja tą turtą ir savo vaikuose, lyg vaidilutės šventąją ugnį aukure.

Ir kas gi galėtų mylėti ruso "plačiąją tėvynę", ir jos didįjį "brolį", kaip jie skelbiasi, po tokių baisių asmeniškų patyrimų. Kai pusseserė buvo areštuota ir antrą kartą vežama Sibiran, pakeliui patalpinta Maskvos kalėjime, peralkusi išdrįso paprašyti maisto. Sargas jai atrėžė "broliškai" šiais žodžiais: — Pasigauk žiurkę ir iškelk sau puotą!

Prislėgti ir pavergti visomis šaknimis į Lietuvą įsikibę

Iki apsilankymo tėvynėje, Lietuva man buvo svajonė, gražus sapnas. Dabar gi virtus realybe, bet tokia skaudžia, beveik neįtikėtina realybe, nes mano tėvynė pavergėjo priepausta, verkia, dejuoja. Žmonės iškalėję Sibiro taigose, kalėjimuose, palliegę ir išsigandę, bijo net laisvai reikšti savo mintis. Nežiūrint spindinčio džiaugsmo akyse gimtinėms susitikus — jų lūpos surakintos, nes visi žino, kad sienos gali turėti "ausis". Norisi suklupus šaukti: — Tėvyne, kas iš tavęs beliko? Tik palieka viltis tikėti poeto Maironio žodžiais: "O tačiau Lietuva atsibus gi kada, ne veltui ji tiek iškentėjo!"

Po tų penkerių dienų apsilankymo (nes tik tiek telaidžiama), pajutau, kad lietuvio šaknys giliai įleistos į lietuvišką tėvynės dirvą, nors karo bei priešo okupanto nuniokiotą, pasiliks čia, jų šakoms siekiant visus pasaulio žemynus. Tėvynėje lietuvis, nors ir vargų spaudžiamas, guodžiasi: "Tuo tarpu čia ramina mus gimtoji žemė ir dangus, nes dažnai tik tiek ir belikę iš senųjų laikų!"

Pasitikėjimas Dievu

Likimas taip lėmė, kad aš savo gyvenimo giją sumezgiau su svetimos valstybės, bet bendro likimo Estijos sūnumi. Tačiau dėl to mano patriotiškumas neišblėso, meilės savai tėvynei nenustelbė. Būdama labai religinga, vieno meldžiu Aukščiausio, kad mūsų vaikuose rusentų bent dalelė meilės tėvų kilmės kraštams, nes ir jie, gal būt, ateityje bus pašaukti atiduoti savo duoklę.

Aš pati niekada nesigėdinau prisipažinti esanti lietuvė, nors mažai prisiminiau tėvynę. Taip pat pasitikiu Dievo valia ir pavedu Jam savo likimą.

Šaukiu pasauliui apie Pabaltijo kraštus

Kai "sušlubavo" mano sveikata ir buvo per sunku dirbti fizinį darbą, nelauktai pasitaikė proga patekti į Jūrininkų liuteronų centro misiją. Pats Viešpats tik galėjo pramatyti, kad šios pareigos visiškai atitinka mano charakteriui. Esu laiminga, kad čia galiu lyg kokia "ambasadorė" garsinti Pabaltijo valstybes, o ypač Lietuvą. Mano darbo kambarys išpuoštas vėliavėlėmis, Klaipėdos švyturio, Baltijos kopų, Vyčio ir kitais valstybę reprezentuojančiais paveikslais. O ant centrinės sienos — žemėlapis su aiškiomis Lietuvos valstybės sienomis. Jūrininkai iš viso pasaulio yra mano svečiai, ir kiekvienam, kuris tik domisi mano kilmės kraštu, žemėlapyje parodau ir aiškinu, kaip rusai pavergė Pabaltijo valstybes. O tų paveikslų kopijas įduodu jiems kaip suvenyrus; tegu keliauja per vandenynus ir nors tokiu būdu garsina pasauliui, kad lietuviai dar gyvi, nors jų tėvynė pavergta.

Maldavimai tėvynei laisvės

Po apsilankymo Lietuvoje dar aiškiau supratau, kodėl iškaliau žiuos žodžius Anapilyje (Toronte, Kanadoje) ant savo tėvų kapo: Viešpatie, apšvietei tremtinių kelius, atidaryk mums ir dangiškos tėvynės vartus.

Užbaigiant mano trumpą vizitą Lietuvoje, atsisveikinimas buvo dar liūdnesnis, nei susitikimas. Tur būt, visi norėjome balsu šaukti šiuos tremtyje parašytus B. Brazdžionio žodžius: "Viešpatie, Tavęs teprašom tik aguonos grūdo — tėvynės laisvės ir širdžių taikos".

Papasakojo Dana Šimkutė-Pettai,
užrašė Gunda Adomaitienė,
abi iš Toronto, Kanados

Marija Remienė, Lietuvių fondo džiaugsmingo pokylio rengimo pirm., sveikina susirinkusius svečius Martinique restorane. Nuotr. D. Vakarės

GINTARAS IR KRISTALAS

Pažvelgus į Chicagos parengimų kalendorių, galima susidaryti gana aiškų vaizdą apie maloniąją lietuvių veiklą: tai koncertai, meno parodos, pokyliai, išvykos. Kai kurie iš šių parengimų yra naujos žvaigždės mūsų padangėje, o kiti jau pilnai tradicijos vardo užsipelnę.

Chicagos Lietuvių moterų klubo narės su malonumu ir užtarnautu pasididžiavimu ruošiasi pristatyti Chicagos lietuviškai visuomenei jau 15-tą grupę jaunų lietuvaičių Gintaro baliuje, kuris įvyks birželio mėn. 15 d. Conrad Hilton viešbutyje, Chicagos miesto centre.

Liusė Dargienė, baliaus komiteto pirmininkė, rūpestingai koordinuoja įvairius parengimo darbus, nuolat tariasi su komiteto narėmis, kad šis kristalinės sukakties balius paliktų neišdildomą įspūdį jaunoms gintarėlėms, jų šeimom bei maloniai nuteiktų visus dalyvius. Darbas nelengvas, bet pagal aktyviąją Liusę Dargienę.

— Nepaprastai malonu dirbti su tokia puikia grupe jaunuolių. Pasiruošimas pristatymui reikalauja iš jų nemažai laiko, daug disciplinos, koordinacijos ir pasiryžimo. Tačiau jaunatviška energija nugali visus sunkumus su malonia šypsena. Be to, yra nepaprastai malonu matyti pirmos, antros ir net trečios kartos Amerikos lietuvaites, užmezgant pastovius draugystės ryčius, kurie gali sudaryti puikų pagrindą tolimesnei lietuviškai veiklai.

Gintaro baliaus pelnas skiriamas stipendijoms ir BALFui — lygiomis dalimis. Šimet stipendijų paskirstymu rūpinasi Dalia Bobelienė. Lietuvaitės, norinčios paduoti prašymus stipendijoms, prašomos skambinti D. Bobelienei telefonu 426-6081 *M. K.*

Pasaulio lietuvių katalikių moterų organizacijų sąjungos fondas

Skaitant Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kroniką, yra tiesiog nuostabu, kaip kietai lietuviai kovoja visa savo širdimi, protu ir gilia išmintimi dėl tikėjimo ir lietuvių tautos laisvės pavergtoje Lietuvoje. Kovoja su žiauriu, visa griaunančiu, visa naikinančiu, kas tik Lietuvių tautai yra brangu, Lietuvos okupantu rusu.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos šaukiantis balsas į visus išeivijoje gyvenančius lietuvius skelbia: Padėkite, šaukite ir jūs, įrodykite pasauliui ir tautų vadams, kokį terorą, kokią brutalią komunistų priespaudą kenčia Lietuva ir už ką?

Didelė galimybė pasiekti pasaulio protus ir atverti žmonių akis yra tarptautinės organizacijos. Mes, lietuvės moterys, priklausome Tarptautinei katalikių moterų unijai per Pasaulio lietuvių katalikių moterų organizacijų sąjungą. Mūsų atstovė Birutė Venskuvienė yra Katalikių moterų unijos Centro valdybos narė. Ji dalyvauja tarptautiniuose suvažiavimuose, studijų dienose ir įvairiuose kongresuose. Kiekviena proga iškelia komunizmo pavojų pasauliui ir kitų tautų atstovėms pavyzdžiais pavaizduoja visų žmogaus asmens teisių ir laisvių atėmimą ir paniekinimą pavergtoje Lietuvoje.

Dirbti tą svarbų Lietuvai darbą, kelti Lietuvos laisvės klausimą dideliuose tarptautiniuose suvažiavimuose, atstovauti 62 tautų forume pavergtos Lietuvos teises, be asmeninės kompetencijos bei pasiaukojimo, reikia dar ir lėšų būtinoms išlaidoms padengti.

Šiuo raštu todėl kreipiamės į visas lietuves moteris ir visus lietuvius vyrus padėti mums, kiek galite, savo pinigine auka dar aktyviau tęsti toliau tą svarbų ir labai sėkmingą lietuvių tautos laisvei ir Lietuvos Nepriklausomybei ginti darbą Pasaulio katalikių moterų unijoje ir kituose tarptautiniuose didelio masto moterų forumuose.

Pinigus, čekius, pašto perlaidas prašome siųsti Fondo iždininkės vardu ir adresu: Mrs. B. Reventas, 87-66 95th St., Woodhaven, N. Y. 11421.

Marija Lušienė
PLKMOS Fondo pirmininkė

ETIKETAS

MUZIKA SVEČIAMS

Kai pasikviečiama pora į namus, ar duoti muziką, kurią jie mėgsta, ar tą, kurią pati mėgsti?

Paprastai grojama muzika, kurią namų šeimininkai mėgsta. Tačiau, jei turima plokštelių ar įrekorduotų juostelių kolekcijoj muzika, kurią šeimininkai žino, kad jų svečiai labai mėgsta, būtų labai mandagu ir girtina ją pagroti.

KOMBINUOTAS KVIETIMAS

Jei pakviečiama atvykusi viešnią į svečius, ar išeiti į restoraną, ar būtina kviesti ir jos draugę, pas kurią ji atvykusi apsistojo?

Taip, tačiau anai nėra reikalo kvietimą priimti. Netgi kartais tokiai namų šeimininkei džiugu, kad jos viešnios draugai pasikviečia ją ir palengvina viešnią užimti ir jai palikti laisvesnes rankas.

ARBATPINIGIŲ PALIKIMAS

Kiek paprastai reikia palikti arbatpinigių bufetinio pobūdžio restorane, kur pats sau pasitarnauji? Padavėja atneša tiktai kavą ir saldųjį.

Padavėjos sako, kad arbatpinigiai turi būti palikti tokios pat sumos, kaip ir ne bufetinio stiliaus patarnavime, nes reikia daug triūso padėti to bufeto paruošimui.

Daiva Dobilienė

Gubernatorienė Roberta Walker priima lietuvišką austą juostą iš Aldonos Rimienės Balzeko muziejuje

PAVASARINIAME MOTERŲ SUSIRINKIME PAGERBS MENININKES

Balzeko liet. kultūros muz. moterų vienetas rengia metinį pavasarinį susirinkimą — pietus balandžio 30 d., 11:30 v. John Hancock dangoraižyje, 95 aukšto restorane, kur bus prisaikdintos naujos vieneto direktorės.

Pagrindiniu kalbėtoju bus naujas Chicagos istorijos dr-jos direktorius Harold Skramstad. Jo tema apie JAV 200 metų jubiliejų. Taipgi sukakti suriš su etninių grupių talkininkavimu, ypač pabrėždamas Balzeko muziejaus įnašą.

Pietuose bus pagerbtos jaunos menininkės - studentės. Dailės stipendijų komiteto pirmininkė Jean Vance įteiks 200 dol. stipendiją Eugenijai Stančiauskaitei. Garbės atžymėjimus gaus Jeanne Dainis ir Rosemary Janaitė, abi Marijos Aukšt. mokyklos mokinės. Meno stipendijų komiteto kitos narės yra: Liusė Dargienė, Teodora Kuzienė, Janina Marks ir Agnė Prusienė.

Pietų rengimo komisijos pirmininkė yra Irena Norbutienė. Jai talkininkauja Rose Pietkiewicz, o narės: Irena Balzekienė, Phil Juškienė, Marija Krauchunienė, Dolores Kwain, Margi Mankienė (vieneto pirm.) ir Evelyn Norbutienė.

Pietų kaina 10 dol., o narėms — nuolaida 9 dol., užsisakyti telefonu: Rose Pietkiewicz, tel. 779-7893.

Hamburgo (Vokietijoje) Lietuvių moterų klubo narės pavasariniame susirinkime. Sėdi iš k.: Valerija Klimaitienė, dr. Lucija Pašaitienė (pirm.), Nijolė Semėnaitė-Etzwilerienė, Stasė Brokšienė ir Loretta Sarachienė. Stovi iš k.: Rūta Norvilienė, Stefanija Krapauskienė, jos dukra Dalia Malinauskienė ir Teresė Lipšienė. Nuotr. Elenos Baliulienės

STUDIJA DOROVĖS KLAUSIMAIS

Spaudos apaštalavimui pasišventusi Paulistų draugija nuolat duoda suglaustų, aktualiomis temomis parašytų, parinktų autorių veikalų. Vienas iš naujesnių — James Graffney "Moral Questions" (147 psl., 1 dol. 65 ct.). Autorius giliai apsiskaitęs, kas matyti iš veikalo pabaigoje jo rekomenduojamos ir aptariamos naujosios literatūros šioje knygoje liečiamais klausimais. O čia svarstomi dabarties visuomenę dilginantieji dalykai, kaip naujoji moralė, besikeičiančios perspektyvos dorovės srityje, abortai, šeimos problemos.

15-to Gintaro baliaus debiutantės susipažinimo arbatėlėje Aldonos ir Algirdo Brazių namuose. Sėdi iš k: Judith Bardytė, Ona Požarniukaitė ir Rita Dičiūtė. Stovi iš k.: Sharon Savickaitė, Lori Rimkutė, Ann Marie Jagielaitė, Danutė Brusokaitė ir Sharon Petroshutė. Nuotraukoje nėra Giedrės Bičiūnaitės. Nuotr. V. Noreikos

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus moterų vieneto meno stipendijos paskirstymo komitetas. Sėdi iš k.: Janina (Monkutė) Marks; ses. Roseanne, Marijos aukšt. mokyklos meno skyr. dir.; stovi iš k.: Teodora Kuzienė, Jean Vance ir Liusė Dargienė. Trūksta Agnės Prusis.